POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI.

Štev. 37. V Ljubljani, 14. septembra 1922. Leto LXII.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:
Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.
Rokopisov ne vračamo.
Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Za neorganizirane 30·— Din, za naročnike v inozemstvu 40·— Din letno. Posamezna številka po 1·— Din.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat 75 para za nadaljnja uvrščenja primeren popust. **Oznanila sprejema upravništvo lista.**

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 75 para za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 25 Din.

Telefon uredništva štev. 312.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:
Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./I.
Poštni čekovni urad št. 11.197.
Reklamacije so proste poštnine.

II. Pokrajinska skupščina UJU poverjeništvo Ljubljana.

Potek in sklepi skupščine dne 2. in 3. septembra 1922 na Bledu.

SEJA ŠIRJEGA SOSVETA IN ODSEKOV.

Dne 2. septembra je ob polni udeležbi širjega sosveta in odsekovih članov otvoril ob 10. uri dopoldne pov. r a v n. L u k a J e l e n c zborovanje in je razdelil predloge in poročila gospodarskemu, stanovsko - političkemu, pedagoško - didaktiškemu in časnikarsko-književnemu odseku. Odseki so nato zborovali ves dan do 17. ure zvečer, nakar se je zopet vršila seja širjega sosveta z odseki v dvorani »Zdraviliškega doma«. Seja je trajala do 21. ure zvečer. Pripravilo se je gradivo za glavno zborovanje dne 3. septembra.

GLAVNO ZBOROVANJE.

Dvorana je bila nabito polna. Poleg polnoštevilnega ožjega in širjega sosveta odsekovih članov in delegatov je bilo navzočega nebroj učiteljstva vseh kategorij, tako meščanskošolskega, osnovnošolskega, učiteljic ženskih ročnih del, otroških vrtnaric in drugega strokovnega učiteljstva. Razpoloženje je bilo svečano.

Poročilo poverjenika.

Poverjenik tov. L u k a J e l e n c je otvoril zborovanje v vznešenem govoru, iz katerega posnemamo sledeče:

»Cenjena skupščina! Zopet Vas je pozval širij sosvet Udruženja Jugoslovanskega Učiteljstva — poverjeništvo Ljubljana na zborovanje da Vam položi račun o svojem delovanju za čas od I. pokrajinske skupščine, ki se je vršila 3. in 4. septembra lanskega leta v Rogaški Slatini.

Prišli pa niste danes na lep naš Bled samo zaradi tega, da čujete tajnikovo poročilo o delovanju ožjega in širjega sosveta, ne Vaša naloga je lepša in večja: Vaša pomembnejša naloga je, da zavzamete principielno stališče v nekaterih važnih šolskih in stanovskih vprašanjih, da daste ožjemu in širjemu sosvetu navodila za delovanje v najbližji bodočnosti, da jima pokažete pota, po katerih naj hodita, da dosežeta najlepše in boljše uspehe v prospeh narodnega šolstva in dobrobit učiteljskega stanu.

Delegacija je temelj naše organizacije. Ona ji daje moč in veljavo in inicijativo za uspešno delo. Da bo pa naše delo uspešnejše, da bo imelo trajne uspehe, ne smemo iti na delo brez jasnega programa, ne smemo tavati semtertje temveč hoditi moramo po strogo začrtani poti do svojih ciljev. Naš šol.-poltični, stanovsko-politični, program in program za prosvetno delo med narodom mora biti jasen in točen vsakemu članu v naših vrstah. Tak program prirediti in prikrojiti novim zahtevam in razmeram v naši državi je dolžnost nas vseh in vsakega posameznika. Vsakdo mora svetovati, sodelovati pri tem delu. To bodi naša naloga v najbližji bodočnosti.

Na lanski I. pokrajinski skupščini v Rogaški Slatini sem izrekel upanje, da bo do danes novi šolski zakon za vso državo že v veljavi. Ta nada se ni uresničila. Načrt zakona je sicer sestavljen, a parlament ga še ni vzel v razpravo. Marsikaj je v tem načrtu, ki ni po naši volji, ki ni za naše razmere. Ko pride načrt v parlamentarno razpravo, v šolski odbor in pred plenum, bo treba, da Glavni odbor UJU vpliva na parlamentarne klube, da oblaže oziroma spremene nekatera nepovoljna določila v načrtu.

Prej nego do novega šolskega zakona pridemo do uradniške pragmatike. Tudi v tem važnem vprašanju je treba pazno stati na straži, da se ne bodo kratile pravice učiteljstva da se nam ne stori krivica. Glavni odbor našega Udruženja prosimo, da z največjo pozornostjo zasleduje potek tega vprašanja in mu posvete vso pažnjo.

Vsem udeležencem I. vsesokolskega zleta v Ljubljani je gotovo ta veličastna in krasno uspela prireditev v živem in najprijetnejšem spominu. Vsakdo, ki je videl nastop sokolskega naraščaja in nastop sokolskega dijaštva in videl, kako se naša mladina divno vzgaja duševno in telesno v sokolskih vrstah v sokolskem smislu, se je moral ogreti in navdušiti za sokolsko misel. Zato je prav imel »Učiteljski Tovariš«, ko je ob sokolskih dneh napisal besede: »Kdor učitelj, ta Sokol!« S tem ni mislilo naše glasilo da mora vsak učitelj nastopati na sokolskih prireditvah v kroju, ne, mislilo je na vzgojo v sokolskem smislu. Vzgajajmo izročeno nam mladino v sokolskem duhu! Nihče naj se ne boji v šoli govoriti o Sokolu. Vsakdo naj svojim učencem in učenkam priporoča vstop v sokolsko telovadnico. Kar hvali in priporoča naš kralj, priporočajmo tudi mi!

S tem pozivom in v tem duhu otvarjam II. pokrajinsko skupščino UJU, poverjeništvo Ljubljana.

Dolžnost naša je, da se na svojih skupščinah spominjamo vsakega pomembnega in važnega dogodka v lepi in svobodni naši domovini. Spominjam se veselega dogodka v naši kraljevi rodovini. V začetku meseca junija letošnjega leta se je poročil Nj. Vel. kralj Aleksander I. z rumunsko princezo Marijo. Kakor vsi stanovi v veliki naši domovini, izraža tudi slovenski del osnovnošolskega učiteljstva vročo željo, da bi dobrotno nebo blagoslovilo to zvezo in ji podelilo popolno zemeljsko srečo. Vabim Vas, da vzkliknemo iz dna svojih src: Njuni Veličanstvi kralj Aleksander I. in kraljica Marija naj živita!

Preden preidemo na dnevni red, se moram spominjati tovariša, ki ga nam je nemila smrt pograbila iz naših vrst, spominjam se ravnatelja Nerata ki je dne 2. maja letos v Mariboru za večno zatisnil oči. Ravnateli Nerat je bil častni član bivše naše Zaveze, soustanoviteli našega pedagoškega lista »Popotnika« in njegov mnogoletni urednik, pedagoški pisatelj, iskren tovariš in zvest priatelj. Ne bom našteval Neratovih velikih zaslug za razvoj našega šolstva in za ustanovitev stanovske naše organizacije, vsaj so vsakemu izmed nas dovolj znane. Vabim Vas, da se v znak žalosti za tem zaslužnim tovarišem dvignete s sedežev in vzkliknete pokojniku: Večna mu slava!

Vam vsem dragi tovariši in tovarišice, ki ste prihiteli danes na divni naš Bled na II. pokrajinsko skupščino, moj iskreni pozdrav!

Prav presrčno pa me veseli, da mi je dana prilika pozdraviti mile in drage brate srbske, zastopnike Glavnega odbora UJU tovariše Jovo Jovanovića, Mihajlo Stanojevića, Vlado Petrovića in Milosava Radišića, ki so prihiteli med nas iz prestolice, iz kraljevega Beograda. Taka snidenja med Vami in nami naj bodo vedno pogostejša in čim mnogobrojnejša, da se ne spoznamo samo po telesu, temveč tudi po duhu, da če biti čimprej med nami en duh v enem velikem učiteljskem telesu z istimi zadačami, istim stremljenjem, istimi napori. Bodite mi, bratje, pozdravljeni tisočkrat!

Časi so se zelo spremenili. V avstrijskih krutih časih so se naših skupščin in sestankov s strahom in trepetom ogibali okrajni šolski nadzorniki; le redko in boječe je kdo prišel med nas. Nikdar pa ni bilo med nami kakega deželnega šolskega nadzornika. Vse navzoče okrajne šolske nadzornike in oba višja šolska nadzornika v Sloveniji, gg. Gabrška in Gangla, pozdravljam prav iz srca.

Poročilo zastopnika Glavnega odbora UJU v Beogradu.

V imenu Glavnega odbora UJU pozdravi skupščino tov. P e t r o v i ć. On povdarja, da pozna prosvetno delo slovenskega učiteljstva, ki je tako visoko dvignilo šolstvo in prosveto svojega naroda. Pozna jeklen boj preteklosti, ki ga je imelo slovensko učiteljstvo z Nemci in klerikalizmom. Boj z Nemci je delno dobojevan, s klerikalizmom pa še ne. Srbski narod je iskren prijatelj slovenskega in prepričani ste lahko, da bo v srbskih selih vsak Slovenec sprejet z odprtimi srci. Velike so naloge, ki nas še čakajo: prosvetno edinstvo šolski zakon, učni načrt, pragmatika in drugo. Glavni Odbor se nadeja, da dobi močno oporo za uveljavljenje teh načrtov v slovenskem učiteljstvu, zato iskreno pozdravlja slovensko učiteljstvo v imenu Glavnega Odbora UJU. (Burno odobravanje!)

Pozdrav neodrešeni domovini.

Predno je predsednik prešel na dnevni red, se je v iskrenih besedah spomnil neodrešene domovine in naših iskrenih tovarišev na tem ozemlju.

Pozdrav ministra trgovine in industrije Vilovića

Popolnoma nepričakovano je med zborovanjem izstopil iz avtomobila pred »Zdraviliškim domom« minister trgovine in industrije Omer Vilović in je odšel direktno v dvorano, kjer je zborovalo učiteljstvo.

Ob vstopu v dvorano so mu zborovalci priredili burne ovacije. Šel je k predsedstveni mizi, kjer ga je v imenu organizacije slovenskega učiteljstva pozdravil poverjenik tov. Luka J e l e n c.

Minister Omer Vilović je nato pozdravil skupščino v imenu vlade in posebej kot minister trgovine in industrije. Med drugim je izjavil: Ko sem se mudil v Ljubljani pri otvoritvi velesejma, sem videl velik kulturni in gospodarski napredek ki je tudi sad plodonosnega delovanja učiteljstva in vzgoje naroda, ki jo vrši učiteljstvo. Prišel sem na Bled, da si ogledam ta biser slovenske dežele in spoznam to velevažno krajino za naš tujski promet. Ko sem zaznal, da se vrši skupščina učiteljstva tu, sem čutil kot svojo dolžnost, da prispem tudi na skupščino in Vas pozdravim. Učiteljstvo je poklicano, da sodeluje pri rešitvi in ureditvi važnih problemov v napredek in blagobit države in naroda. Učiteljstvo ima nalogo vzgojiti naše bodoče generacije, oni so apostoli na prosvetnem polju. Videl sem napredek kulture v Ljubljani, pri katerem ima veliko zaslugo učiteljstvo, ki vzgaja mladino v tem duhu. Pozivam učiteljstvo, da vztraja na začrtani poti in nadalje vzgaja mladino v duhu domoljubja, narodnega edinstva in državne misli. Na to vzklikam: Živelo slovensko učiteljstvo!

Sledilo je burno odobravanje.

Pozdrav Samostojne Kmetske Stranke.

Predsednik prečita nato pozdrav, ki prihaja iz vrst SKS in se glasi: Slavni zbor! Zavedajoč se velikega dneva, kateri dela ponos celemu našemu okraju, veže me dolžnost, da vas v imenu stanu, kateri tvori v naši novi državi največje število prisrčno pozdravim. Kot vzgojevalec naroda, ustvarjajoč novo generacijo, na katero stavi naš narod, osobito pa naš kralj, katerega naj B o g ž i v i, vse svoje nade. Vsled tega vam želim o priliki vaše skupščine, katera zboruje v naši Gorenjski, v biseru Jugoslavije, kot stanu, kateremu je izročen najdražji zaklad našega naroda naša d e c a v odgojo, obilo sreče za uresničenje vseh vaših sklepov. Ti naj se še bolj poglobijo v narodnem duhu, da postane naša deca, naš up na boljšo bodočnost, ponos naše nove države, strah pa vsem njenim notranjim in zunanjim sovražnikom. Vsled tega vam v imenu SKS in narodno čutečih kmetov našega okraja izročam svoj kmetski pozdrav. — Ivo Ažman, član načelstva SKS.

Pozdrav Pokrajinskega odbora Jugoslovenske Matice v Ljubljani.

S l o v e n s k e m u u č i t e l j s t v u! Dobre in vnete prijatelje šteje »Jugoslovenska Matica«, toda na prvem mestu vseh je slovensko učiteljstvo. Vedno pripravljeno v pomoč, vedno agilno v delu, je bilo slovensko učiteljstvo trden steber Jugoslovenske Matice in vzgled vsem patriotom. Kot svojo prijetno dolžnost smatra pokrajinski odbor »Jugoslovenske Matice«, da to javno ugotovi in da se javno zahvali neumorni podpori učiteljstva.

Pri tej priliki pa smatra pokrajinski odbor »Jugoslovenske Matice« za svojo

dolžnost tudi to, da kot najboli splošna, vso državo in vse stranke obsegajoča narodno-obrambna organizacija, prosi slovensko učiteljstvo še v nadalje za njegovo podporo.

Globoko smo uverjeni, da bo slovensko učiteljstvo z veseljem sledilo klicu »Jugoslovenske Matice«, zakaj isti so cilji obeh in ista ljubezen drži oba.

Ljubezen do naroda in do države, delo za one nesrečneže, katerim ni dano, da žive s svojimi brati v svobodi in delu za zmago narodne in državne zavesti, to so oni ogelni kamni, na katerih počiva »Jugoslovenska Matica«, to so pa tudi vekovečni ideali slovenskega učiteljstva.

Svojo voljo izpolnjuje slovensko učiteljstvo, če podpira delo »Jugoslovenske Matice« in zato je pomoč učiteljstva tako izdatna in tako dragocena.

Zato je pa tudi pokrajinski odbor trdno prepričan, da bo storilo slovensko učiteljstvo vse, kar je v njega moči, da prodro ti ideali povsod, da osvoje mladino in da prepoje ves narod, kajti šele tedaj je zmaga dosežena, priborjeno odrešenje preganjanim.

Da se to zgodi čimprej, je storilo slovensko učiteljstvo vse, kar je v njega moči in zato hvala mu v imenu zatiranih bratov in čast mu v imenu domovine. Slovensko učiteljstvo naj živi!

Ljubljana, 31. avgusta 1922. za pokrajinski odbor Jugoslovenske Matice v Ljubljani: Dr. Ravnihar, predsednik; K. Mahkota, glavni tajnik.

Pozdrav župana.

Velecenjeni gospod predsednik! Po županskih poslih zadržan, se laskavemu vabilu udeležbe na slavnostnem zborovanju ni mogoče pravočasno udeležiti. Prosim Vas, velecenjeni gospod predsednik, da sporočite slavnemu zboru pozdrave županstva imenom občine in zahvalo, da se je za tako velevažno skupščino določil naš biser-Bled. S ponovnim pozdravom in zahvalo na pozornosti Bledu ostajam z najodličnejšim spoštovanjem udani: H. Tomc, župan.

Pozdrav vladnega komisarja.

Vaše blagorodje! Blagovolite sprejeti za Vaše ljubeznivo vabilo mojo najudanejšo zahvalo! Žal se istemu ne morem odzvati, ker sem uradoma zadržan, vsled česar prosim, da me oprostite. Usojam si slavno zborovanje iskreno pozdraviti! Dr. Vladimir Fohn, okr. komisar.

Brzojavni pozdravi.

Begunje p. Lescah: Vedno z Vami solidaren iskreno pozdravljam, minister dr. Žerjav.

Celje: Zbor zaupnikov demokratske stranke za Mariborsko oblast v Celju pošilja pozdrave našim prvim narodnim kulturnim delavcem, želeč njih posvetovanjem popolni uspeh. Ivan Rebek, predsednik.

TAJNIŠKO POROČILO.

Strokovni tajnik, tov. Rudolf Dostal poda nato tajniško poročilo, ki je bilo objavljeno v zadnji številki. Poročilu je sledilo burno odobravanje in je bilo v celoti sprejeto.

GOSPODARSKE ZADEVE.

Račun »Zvončka«.

Ravn. Jelenc je podal nato račun »Zvončka« in je pokazal, s kako velikimi žrtvami vzdržuje slovensko učiteljstvo ta izboren mladinski list po tako nizki ceni. Vkljub veliki požrtvovalnosti pa ne bo mogla organizacija vzdržati lista pri naraščajočem podraženju tiska in papirja, dasi gre tudi v tem oziru Učiteljska tiskarna naši mladini potom organizacije do najvišje mere na roko.

Sprejet je bil predlog referentov, ki se glasi: »Naročnina za Zvonček se zviša za l. 1923 na 20 Din.«

Enako sta bila sprejeta tudi dva nasveta: 1. Naj se prodajajo v šoli otrokom tudi posamezne številke Zvončka; 2. v počitnicah naj bi ne izšla nobena številka in naj se nadomesti ta med šol. letom.

Bilanca in račun za leto 1921.

Dosedanji blagajnik tov. Fr. Luznar poroča o računu in bilanci poverjeništva ki je bila objavljena v Učiteljskem Tovarišu. Pojasnuje posamezne postavke, ki so bile vse odobrene.

Ob koncu se je zahvalil blagajnikom okr. učit. društev za sodelovanje ž njim v dobi **25 letnega opravljanja posla glavnega blagajništva pri naši centralni organizaciji**. Da se je iz malih začetkov napravila ta mogočna in gospodarsko trdna in močna stavba, imajo mnogo zasluge tudi blagajniki okrajnih učiteljskih društev, ki so z vso točnostjo vršili svoj posel.

Absolutorij ožjemu sosvetu in blagajniku.

Na predlog tov. Pulka in Kovača kot revizorja je skupščina odobrila soglasno predlog, da se izreče blagajniku in ožjemu sosvetu absolutorij za gospodarsko poslovanje.

Blagajniško poročilo

Novi glavni blagajnik tov. Mirko Fegic poroča sledeče:

Ker je podal poročilo o računu za leto 1921 tov. Luznar, se hočem omejiti v svojem poročilu le na statistični pregled našega organizačnega tiska in na naš proračun za upravno leto 1923.

Ustanovitev skupne organizacije za vso Jugoslavijo nam je naložila novih skrbi in dolžnosti. Stremljenje za popolnostjo v vsakem oziru je rastlo od dne do dne. Skrb za izboljšanje gmotnega stanja, reforma šolstva in preustroj v notranji upravi organizacije same, vse to so bila vprašanja, ki so kričala po neodložljivi rešitvi.

Z ustanovitvijo strokovnega tajništva je pokazala organizacija veliko dobre volje in smisla za izpopolnitev njene uprave. Tovariši in tovarišice! Sami dobro veste, kake neprecenljive vrednosti je ta urad v vsakem oziru za naše članstvo.

Ko so postali naši stanovski listi obvezni za vsakega člana organizacije, pokazala se je nujna potreba, urediti tudi upravo listov — zlasti Učiteljskega Tovariša in Popotnika — tako da bo ustrezala potrebam. Upravnika teh dveh listov nista mogla več zmagovati ogromnega dela. Neprilično je bilo zlasti to, ker je bila uprava enega lista zunaj Ljubljane. Neprestane reklamacije listov so silile vodstvo organizacije da se je moralo lotiti resno vprašanja, kako spraviti liste v skupno upravo. Največja zapreka ustanovitve takega urada je bila financiranje tega. Da organizacija ne zmore takih gmotnih žrtev, v tem smo bili vsi edini. Pa glejte, kakor vselej, nam je pokazala tudi to pot naša tiskarna svojo naklonjenost. Dokazala je, da z vso pravico nosi napis »Učiteljska tiskarna« — da je podjetje, ki ima smisel za našo stanovsko organizacijo.

Upravni svet tiskarne nam je dal za upravo listov na razpolago prav lep lokal in ga opremil z vsem potrebnim inventarjem. Pa ne samo to! Tiskarna je od svojega osobja pridelila naši centralni upravi dve pisarniški moči, ki jih sama plačuje. Tako smo dobili drugi prepotrebni urad »Upravo listov«. Naj bo Učiteljski tiskarni — zlasti njenemu vrlemu predsedniku tovarišu Bernotu izrečena iskrena zahvala za naklonjenost in podporo — obenem pa toplo priporočilo za bodočnost. Tovarišice in tovariši! Geslo »Zvestoba za zvestobo« naj bo tudi na tem mestu povdarjano. Čim bolj bo tiskarna procvitala, tem lažje nas bo podpirala. Dolžnost nas vseh je torej, skrbeti zato, da se bo vse do najmanjše potrebščine, ki jo rabimo v šoli, naročalo v našem lastnem podjetju. Zahtevamo tudi od trgovcev, ki zalagajo šolske potrebščine, da naročajo edinole pri Učit. tiskarni. — Svoji k svojim.

Iz tiskarne raste sedaj »Tvornica učil in šolskih potrebščin«, iz iste finančne moči bo zrastel v doglednem času prav gotovo tudi naš prepotrebni »Učiteljski konvikt«.

Zdelo se mi je potrebno omeniti vse to k zgodovini postanka »Uprave listov«. V tem uradu se upravlja sedaj »Učiteljski Tovariš« in »Popotnik« ter odpravlja »Zvonček«.

Odprave listov smo se lotili z najboljšo volio jo urediti do popolnosti. Priznam rad, da se nam to doslej ni še povsem posrečilo. Krivda je tu pa tam pri nas, včasih pri ekspediciji ali poštni upravi mnogokrat pa pri Vas samih tovariši in tovarišice. — Da nam bo mogoče odpravljanje listov izpopolniti, mora z našo upravo sodelovati vse naše članstvo. V to svrho prosim vse društvene funkcijonarje, naj bi poučili članstvo svojih društev o sledečem:

Vsako premembo naslova naj se javi takoj upravi listov. Neštetokrat se zgodi, da se nam vrne list s pripombo: »Odpotoval neznano kam«. Naravno, da moramo dotičnemu list ustaviti, dokler nam ne javi novega naslova. Tako čaka list v naši upravi včasih po več mesecev novega naslova. Društveni tajnik pa piše: N. N. se pritožuje, da že tri mesece ni prejel »U. T.«, napravite red. Pri tem nam pa še novega naslova ne javi.

Zgodi se večkrat, da kaka številka lista iz enega ali drugega vzroka izostane. Ne čakajte v takem slučaju, da Vam morda še 4—5 nadaljnih številk ne dospe pravočasno, temveč vzemite osmerko papirja, napišite zgoraj Reklamacija — naslov »Uprava listov« ter na drugo stran recimo: *32.* številke »U. T.« nisem prejel in točen naslov. Po prejemu take reklamacije bomo takoj dognali, kje tiči napaka, pri nas, pri ekspeditu ali pri pošti in dopošiljanje se bo takoj uredilo. S tem olajšate naše delo, zase pa pospešite redno dostavljanje listov.

Pri tej priliki se mi zdi potrebno še enkrat poudariti da ne bomo za dobo počitnic nikomur spreminjali naslova, ker je to tehnično nemogoče. Naslove imamo tiskane, in sicer za daljšo dobo. Morali bi nad polovico naslovov popravljati. Pride zopet začetek šolskega leta. Dotični nam morda celo ne javijo premembe naslova in tako nastanejo zmešnjave, ki se z lepa ne dado odpraviti. Za dobo počitnic uredite tako, da liste pošilja pošta za Vami. To se mi je zdelo potrebno pripomniti glede odpravljanja listov. Če se boste držali teh navodil, bodite uverjeni, da bo dostavljanje listov brezhibno.

Z izorim na ta izvajanja stavim častiti delegaciji sledeča predloga:

I. **Učiteljstvo zbrano na II. pokrajinski skupščini na Bledu izreka Učiteljski tiskarni — zlasti predsedniku tovarišu Bernotu — iskreno zahvalo za njeno naklonjenost in gmotno podporo naši organizaciji.** (Sprejeto!)

II. **Zavedajoč se svoje stanovske zavesti in dolžnosti do lastnega zavoda sklene pozvati vse organizirano učiteljstvo Slovenije, da naroča tudi v bodoče vse šolske potrebščine edinole pri našem stanovskem podjetju.** (Sprejeto!)

Proračun.

Isti poročevalec poroča: Zadnja številka »U. T.« je prinesla proračun našega poverjeništva za upravno leto 1923.

Na lanski delegaciji smo sprejeli proračun za tekoče upravno leto z 500.000 K dohodki in 492.800 K stroški. Takrat je veljala ena naklada »U. T.« v 2800 izvodih 3390 K, danes pa velja 6920 K. Cena tisku je poskočila za nad 100%. Isto velja tudi za »Popotnika«. V lanskem proračunu je bilo proračunano za tisk »Tovariša« 175.000 K, letos smo morali postaviti v proračun 101.587 Din ali 406.348 K. Za podlago proračunski postavki nam je služila sedanja cena tiska. Da ne pridemo med letom v preveliko zadrego, smo na priporočilo tiskarne zvišali postavko za tisk listov še za 30%, ker je prav gotovo, da se bo tisk podražil v bodočem letu, če ne že letos, za najmanj 50%. Naj podam še par primerov glede cen. Za poštnino »U. T.« je bilo za tekoče leto proračunano 3000 K. Letos plačujemo poštnino pavšalno, in sicer okrog 80 Din, za vsako številko, kar znese letno okrog 4300 Din. Tudi povišek te postavke je torej povsem upravičen.

Nagrade raznim funkcijonarjem smo malenkostno zvišali, kar ne bo članstva preveč obremenilo. Če bi hoteli delo teh vsaj deloma plačati, bi morali postaviti v proračun čisto druge številke, ki bi se od predlaganih zneskov precej razlikovale. Toda mi rabimo ljudi, ki ne iščejo pri organizaciji osebnih koristi, temveč žrtvujejo dragocen čas in svoje zmožnosti iz ljubezni do stanu in organizacije. Naj bo enkrat za vselej na vsa usta povedano, da pri naši organizaciji ni korit, temveč polne roke dela, ki potrebuje pridnih in požrtvovalnih delavcev.

Z ozirom na navedena dejstva (podraženje tiska in še eventuelno zvišanje cen v bodočem upravnem letu). Predlagam imenom ožjega sosveta iz gospodarskega odseka:

Pokrajinska skupščina UJU poverjeništvo Ljubljana sprejmi predloženi proračun ter v svrho kritja proračunanih stroškov skleni, zvišati članarino za leto 1923. na 80 Din letno. (Sprejeto!)

»Rezervni sklad«.

Upravnik rezervnega sklada tov. Ivan Petrič je nato poročal sledeče:

Slavna skupščina! Tov. Gangl je v seji upravnega odbora Zaveze dne 27. decembra 1918 v častitljivi ljubljanski občinski dvorani v vznešenih besedah utemeljeval predlog o ustanovitvi našega rezervnega sklada. Predlog je bil soglasno in z navdušenjem sprejet. Istočasno sem jaz prevzel »mastno službo« upravnika.

Dne 28. avgusta 1920 je v Mariboru bivša Zaveza jugoslovanskega učiteljstva likvidirala ter se je namesto nje ustanovilo UJU — poverjeništvo Ljubljana. Naš rezervni sklad se od takrat imenuje »Rezervni sklad UJU — poverjeništvo Ljubljana« in obstoja toraj že četrto leto.

Na I. pokrajinski skupščini v Rogaški Slatini sem podal dne 3. septembra 1921 prvo poročilo o rezervnem skladu ter sem takrat rekel:

»V skoraj triletni dobi, kar oskrbujem rezervni sklad, sem opazil, da je še mnogo tovarišev in še več tovarišic, ki so popolnoma brezbrižni za prostovoljni organizačni davek. Ne ganejo jih niti lepe in ne stroge besede, tudi najlepši zgledi jim nič ne zaležejo. Neopravičene brezbrižnosti nikakor ne morem zagovarjati.«

Danes konštatiram, da se je v tem pogledu obrnilo dokaj na bolje, kajti velika večina dobro vé, da je le v združenju in organizaciji ista sila in moč, ki dviga naš ugled in nam da moralno in materialno trdno podlago.

Kdor se zaveda svojih dolžnosti, ga pač ni treba opominjati. Prosili in opominjali ne bomo tudi v prihodnje nikogar, zlasti pa ne onih, katerim so izkazi in poročila o rezervnem skladu v našem glasilu »Učit. Tov.« še danes nekakšen »bav — bav«.

Res zavedni pionir prosvete pa čita omenjene izkaze z zadovoljstvom ter se sam rad vsako leto — če ne večkrat — vsaj enkrat spomni besed:

»S tem, da organizacijo svojo vedno rad podpiram,
ljubim in častim svoj stan, mu vrata v svobodo odpiram.«

V letu 1921. je imel rezervni sklad sledeče dohodke in izdatke:

A. Dohodki:

1. Blagajniški ostanek iz leta 1920.	K 15.877.—
2. V 16. izkazih zbranega v l. 1921.	K 8.880.—
skupaj .	K 24.757.—

B. Izdatki:

1. Vsota že pregledana (do 3. sept. 1921.) . . .	K 4.577.50
2. Vsota izdatkov za čas od 3. sept. do 31. dec. 1921	K 3.006.—
skupaj .	K 7.583.50

C. Blagajniški ostanek:

= K 17.173.50
ali
Din **4.293.37**

Iz računskega zaključka je torej razvidno, da je imel rezervni sklad v letu 1921. dohodkov le 8880 K prostovoljnega organizačnega davka, stroškov pa 7583 kron 50 vin.; torej je bilo v tem letu 1.296.50 K prebitka.

Proti koncu poslovnega leta 1921. sem podal v Učit. Tov. sledeče naznanilo:

Da ustrežemo že večkrat izraženi želji naših članov, ki se pri raznih prilikah spomnijo na naš prepotrebni Rezervni sklad UJU, smo se dogovorili s Hranilnico in posojilnico »Učiteljskega konvikta v Ljubljani«, da bo ona sprejemala darovane zneske na naš račun, nam pa bo oddajala izvlečke, katere bo blagajnik rezervnega sklada kakor običajno objavljal v Učiteljskem Tovarišu. — S tem ukrepom hočemo svojim članom olajšati delo pri odpošiljanju denarja ter upamo, da se bodo vsi, ki so dobre volje za dobro stvar, v prihodnje prav pridno posluževali položnic z nadtiskom REZERVNI SKLAD UJU. — Poslali smo nekaj položnic na vse predsednike okrajnih učiteljskih društev ter tudi nekaterim učiteljskim zborom, ki so naši redni podporniki. — Ako torej kdo želi našo položnico, naj se obrne na tov. predsednika svojega okrajnega društva, odnosno tudi lahko na podpisanega blagajnika. Poverjenik: L. Jelenc. Blagajnik: Ivan Petrič.

In zakaj naj večkrat zakličemo »Ajmo, ajmo«? Zato, ker ne moremo pozabiti istih hudih Šušteršičevih časov v pokojni Avstriji, ko so bile naprednemu učiteljstvu numerirane kosti. Vsi smo trdno prepričani, da takih časov ne bo nikoli več nazaj, kajti v svobodni naši kraljevini SHS smo si učitelji potom svoje krepke organizacije — za katero nas zavidajo vsi drugi stanovi — ustvarili tako moč in silo, da nas navdaja le veselje do dela za moč in veljavo naše mlade države. Za sklep svojega poročila kličem Vam vsem tukaj zbranim ter vsem, ki so z nami dobre volje:

Od blizu, daleč naokoli
prosvetni pionirji — mi Sokoli
smo zbrali se v tem raju domovine,
kjer **vse** naj geslo nas prešine:
Za čast stanú, svobodo, ród,
ki danes sam je svoj gospod,
za králja, domovino eno
vse delo bodi posvečeno!

Zdravo!

(Burno odobravanje.)

Upravniku »Rezervnega sklada« je bil nato podeljen absolutorij.

POPOLDANSKO ZBOROVANJE.

Ob 12. uri 30 min. je predsednik prekinil zborovanje in ga otvoril zopet ob 14. uri 30 minut

POLOŽAJ Z OZIROM NA NEKATERA NAJAKTUALNEJŠA VPRAŠANJA.

Za besedo je prosil referent Ministrstva Prosvete tov. M. B. Radišić, ki je izvajal sledeče:

Poštovane gospođice, gospođe i gospodo!

Ja vas lepo molim da mi poklonite vašu cenjenu pažnju za nekoliko minuta, da vam dadem izvesna obaveštenja po potinjima, koja interesuju u ovaj mah i vas ovde i sve ostale slovenačke učitelje i učiteljice.

1. Izjednačenje učitelja sa ostalim drž. činovnicima.

Pre našeg ujedinjenja učiteljstvo u Srbiji a tako isto i u današnjim našim pokrajinama bilo je materijalno zapostavljeno i time moralno uništeno i postavljeno na najniži stepen u hijerarhiji državnih službenika; pa ipak je ono uvek bilo svesno svoje dužnosti prema svome narodu i može se sa puno prava reći, da je retko koji činovnički red odužio svoj dug otadžbini, kao što su to učinili narodni učitelji i učiteljice. Oni su sa velikim oduševljenjem radili na prosvećivanju širokih narodnih masa i na buđenju i razvijanju nacionalne svesti, koja je onako divno manifestovana u minulim ratovima kod svih jugoslovenskih vojnika i koja je urodila lepim plodom — ujedinjenjem našeg troimenog naroda u jednu državu. Naša nova država nije smela takav rad učiteljski ostaviti bez zaslužene nagrade. Jedan od prvih zakona, koje Narodno Predstavništvo donelo, bio je zakon, kojim je ispravljena dotadanja nepravda, te je učiteljstvo stavljeno u red **državnih činovnika, materijalno nagrađeno i moralno uzdignuto na visinu, da može biti potpuno zadovoljno.**

2. Jednake dnevnice na skupoću.

Vi se sećate, gospodo, da je g. Ministar Prosvete, pre dve godine na kongresu jugoslovenskih učitelja u Beogradu proklamovao načelo: **Za jednake dužnosti — jednaka i prava i za jednak rad — jednaka i nagrada.** I ako su učitelji novim zakonom o učiteljskim platama bili proglašeni za državne činovnike ipak su u uredbi o dodacima na skupoću bili uvršćeni u red, gde im nije bilo mesta, te su imali znatno manje dodatke na skupoću nego ostali državni činovnici. Izvodeći dosledno istaknuto načelo Ministarstvo Prosvete je uspelo da i tu neispravku otkloni i učitelji su potpuno izjednačeni sa ostalim činovnicima.

3. Dnevnice udatih učiteljica.

Pri donošenju uredbe o dodacima na skupoću Ministarski Savet j želeo, da ti dodaci ne opterete mnogo državni budžet, pa je našao, da će se uštediti prilična suma, ako se da samo jedna i po dnevnica na skupoću mužu i ženi ako su oboje u državnoj službi i u istom mestu. Ta uredba je predložena Ministarskom Savetu od strane Ministarstva Finansija bez dovoljno studije i bez poznavanja prilika, u kojima se nalaze muž i žena, kad su oboje u državnoj službi, jer u tom slučaju muž izdaje mnogo više na poslugu, koju neminovno mora držati, nego što njegova supruga dobije u polovini dnevnice. Uz to je uredba dala pravo na punu dnevnicu ženi — državnom činovniku, koja je udata za privatnog lekara, inžiniera, advokata trgovca itd., koji često puta zarade samo za jedan dan mnogo više, nego što i muž i žena kao državni činovnici prime za mesec dana. Ministarstvo Prosvete je odmah na nadležnom mestu učinilo svoj korak, da se ta nepravda otkloni i uspelo je samo donekle, jer je odobreno da u tom slučaju muž prima još i dodatak na svoju suprugu i ako je ona u državnoj službi. Držeći se strogo napred istaknutog načela Ministarstvo Prostete će i dalje raditi na tome da i **udate činovnice sve bez razlike** dobiju pune dnevnice na skupoću a neće tražiti za učiteljice nikakav izuzetak, pošto ne želi da daje povoda, da se opet učiteljstvo smatra nešto izuzeto od ostalog činovništva. Ja se nadam da će Ministarstvo Prosvete i u ovom pitanju potpuno uspeti.

4. Mirovina učiteljskih porodica.

Pitanje o učiteljskim platama srećno je rešeno po učiteljstvo cele naše države. Pitanje pak o mirovini, i ako je sastavni deo pitanja o učiteljskim platama, nije moglo još dobiti svoje zajedničko rešenje, jer je ono vrlo komplikovano. U svima našim pokrajinama, u koliko u kojoj od njih postoji pensioni učiteljski fond, ti su fondovi postavljeni na raznim osnovama i sad se radi na tome, da se pitanje pensije učiteljskim porodicama reši tako, da za celu zemlju važi samo jedan zakon i jedan fond. Za sada učitelji i učiteljice u Srbiji stoje u tom pogledu u daleko boljem položaju nego njihovi drugovi i drugarice u pokrajinama; njihove porodice su zbrinute tako dobro, da je učiteljstvo potpuno zadovoljno. Zbrinute mnogo bolje nego porodice najviših državnih činovnika, (generala državnih Savetnika i. dr.), jer je maksimalna pensija učiteljske porodice četiri hiljada dinara godišnje dok maksimalna pensija najviših ostalih državnih činovnika u Srbiji ne iznosi više od tri hiljade dinara godišnje. Da bi se ovo pitanje što bolje rešilo po državu i učiteljstvo g. Ministar Prosvete mi je stavio u dužnost da ga dobro proučim, da se sa Pokrajinskim Upravama sporazumem i da mu dam svoj predlog. U tom cilju, gospodo, ja sam i došao danas ovde, da vas uverim, da Ministarstvo Prosvete neće zaboraviti vaše porodice, kao što i vi ne zaboravljate vaše dužnosti prema narodu i državi.

5. Činovniška pragmatika.

Celokupno naše činovništvo pa naravno i učiteljstvo interesuje pitanje o uređenju položaja i materijalnog stanja drž. službenika tako zvanom činovničkom pragmatikom. Kraljevska vlada je došla do uverenja, da ovako bedno materijalno stanje i kaotičan položaj državnih službenika u interesu ugleda pa čak i opstanka naše države ne sme duže ostati, i za to je spremila tu pragmatiku, pretresla je i primila u svojim sednivama, dobila vlašćenja od kralja i podnela je već Narodnom Predstavništvu na ozakonjenje, da će Narodno Predstavništvo u najkraćem vremenu tu pragmatiku rešiti. Ministarstvo Prosvete ozbiljno vodi brigu o tome, da se narodnim učiteljima i učiteljicama po toj pragmatiki dade ono mesto, koje im pripada po njihovim kvalifikacijama t. j. **da se uvrste u red činovnika sa gimnazijskom maturom.** Ovu istu brigu vodi i Glavni Odbor Jugoslovenskog Učiteljskog Udruženja.

6. Služenje u vojsci.

Ostalo je, gospodo, da progovorim nekoliko reči o još jednom pitanju, a to je o službi u vojsci. Zbilja, gospodo moja, nije ni lahko ni prijatno ostaviti svoju kuću i školu pa knjige zameniti puškom i sabljama. Mesto ugodna života u porodici podvrći se krutoj vojničkoj disciplini i navići se dosta neugodnom kasarnskom životu, ali šta se može imati protivu toga, kad otadžbina zahteva, da joj se i u vojničkom pogledu stave u službu svi njeni građani, koji su sposobni za vojničku službu.

Ja sam prede mislio, pa sam i govorio i pisao, da je krajnje vreme već došlo, da se ne čine ogromni izdaci na vojsku i na naoružanje, već da se to troši na škole i druge kulturne ustanove. Mislio sam dakle, da je vreme da knjiga i pero zamene pušku i top, ali se ne stidim danas priznati pred ovakim otmenim skupom, da sam se — prevario. Minuli ratovi pa i sadašnjica demantovali su moje mišljenje na žalost. Izgleda da ćemo mi još dugo čekati to vreme, kada će se narodi održavati svojom kulturom i civilizacijom a ne puškom i topom. Da bi se naša otadžbina održala i da bi bila respektovana od zavidljivih suseda mi moramo imati mnogo pušaka i topova i snažnih ljudskih mišica a naravno i dovoljno prosvećene mase narodne.

Pitanju, na koji će način učitelji najlakše moći odslužiti svoj rok u vojsci a sa što manje štete po njih i po školu, Ministarstvo Prosvete je poklonilo najveću pažnju. Po zakonu o ustrojstvu vojske učitelj je dužan služiti u vojsci 12—14 meseci, to jeste, dok ne položi ispit za rezervnog potporučnika. Ako bi ta služba trajala neprekidno, učitelj bi morao biti razrešen učiteljske službe a potome lišen i plate i dnevnice. Mladi učiteljisamci ne bi time mnogo ni izgubili, ali je drukčiji upravo mnogo teži položaj starijeg učitelja, koji ima ženu i decu, a mora odgovoriti vojnoj obvezi. Stoga je umoljen g. Ministar Vojni te je dao pristanak, da učitelji mogu svoj rok otslužiti za 4 godine po tri meseca ne gubeći za to vreme ni godine službe ni svoje novčane prinadležnosti. Ja verujem, gospodo, da ovo nije lako, ali otadžbina traži našu uslugu i mi smo joj se dužni staviti potpuno na raspoloženje.

Prijatno mi je, gospodo, konstatovati pred ovim otmenim skupom narodnih prosvetnika, da su Srbijanski učitelji kao vojnici delom pokazali primer kako se služi otadžbini i puno sam uveren, da će isto tako ispuniti i učitelji svih naših pokrajina, jer i kako bi moglo biti drukčije ko da svi jedan i kad svi podjednako moramo služiti našoj otadžbini.

Za temeljita pojasnila je učiteljstvo tov. referentu burno pritrjevalo in s tem izreklo priznanje. Posebej mu je izrekel zahvalo poverjenik L. Jelenc.

POSLOVNIK UJU — POVERJENIŠTVO LJUBLJANA.

Nato je prešla skupščina zopet na dnevni red.

Urednik Učit. Tov., tov. Iv. Dimnik je utemeljeval načrt poslovnika in izvajal sledeče:

Slavna skupščina! Ožji sosvet poverjeništva Udruž. Jugosl. Učiteljstva v Ljubljani je sklenil izpopolniti našo novo organizacijo s poslovnikom.

Z veseljem smo čitali dnevne rede pokrajinskih skupščin drugih poverjeništev našega Udruženja v državi, ki imajo isto točko na dnevnem redu svojih pokrajinskih skupščin. Tako vidimo, da se bo z nami vred izpopolnila v letošnjem letu vsa naša državna organizacija v tem smislu in bo s tem zadobila notranjo trdnost.

Poslovniki so sicer večje važnosti za krajevne organizacije, imajo pa svojo važnost tudi z ozirom na celotno organizacijo. Oni urejajo naše notranje stanovsko življenje in organizacijsko delovanje po posameznih pokrajinah, prikrajajo ga lokalnim potrebam in zahtevam ter na ta način napravljajo močne posamezne stanovske skupine in s tem tudi močno celotno našo državno organizacijo.

Le z jakimi, kulturno močnimi poverjeništvi, bo močno celotno državno Udruženje našega stanu. Poverjeništva so podlaga, ona so temelj naši stanovski državni stavbi; zato moramo delovati na to, da bodo poverjeništva trdna, močna in solidna, da bo tako lahko vedno iz njih črpala življenjsko moč naša centrala in jo uporabljala v dobrobit učiteljstva cele države.

Iz tega vzroka so bila že pravila UJU prikrojena tako, da jih izpopolnjujejo poslovniki posameznih poverjeništev. S tem se je hotelo doseči, da si prikroji in čimjače uredi svoje organizacijsko stanovsko življenje učiteljstvo posameznih pokrajin svojim potrebam odgovarjajoče in da z jakostjo svoje skupine da oporo in jakost vsemu učiteljstvu v državi in moč naši centrali, da ž njo lahko doseže svoje smotre.

Predložen načrt poslovnika, ki je bil z izpremembami objavljen v 20. in 34. številki Učiteljskega Tovariša, v bistvu ne izpreminja našega dosedanjega organizacijskega življenja.

Ta poslovnik obsega v bistvu vse točke, ki jih so obsezala pravila in poslovnik naše bivše Zaveze, in ki so preizkušene ter so se izkazale kot dobre v najhujših letih za slovensko učiteljstvo, v preteklih dneh naše dosedanje stanovske borbe. Izpopolnjen je le z določili in napravami, ki so bile uvedene potom poznejših naših skupščin, ter dopolnjen tudi z določili, ki so jih zahtevale nove razmere.

Naša organizacija je prešla iz ozkega kroga slovenskega učiteljstva v službo vsega jugoslovanskega učiteljstva. S tem so ji bile dane tudi nove naloge in z ozirom na te naloge se je moral izpremeniti tudi nekoliko naš dosedanji organizacijski stanovski družabni red. Zato se tičejo bistvene razlike sedanjega poslovnika tudi v glavnem le onih zadev, ki jih zahteva naš nov položaj in le kolikor jih zahtevajo pravila UJU.

Pravila UJU so nam podlaga in temelj za zgradbo naših poslovnikov in ona morajo tudi v bodoče ostati neomajan temelj za vsa poverjeništva našega Udruženja. Zato se tudi naš poslovnik v posameznih točkah opira in sklicuje na nje in se točno drži zahtev teh pravil.

Vendar, tudi ta pravila niso neoporečna!

Naš princip dosedaj je bil, da smo pritegnili k soodločevanju in sodelovanju pri pokrajinskih skupščinah čimvečje število članov. — Današnja skupščina je znatno zmanjšana. Preje se je volilo poleg predsednikov okrajnih društev na vsakih 50 članov po enega delegata, za današnjo pokrajinsko skupščino se je volilo po novih pravilih za vsako društvo samo po enega delegata, ne oziraje se na število članstva. Tako bodo sedanje pokrajinske skupščine pri nas štele vsega okrog 80—100 članov, s stalnimi člani odsekov, ožjim sosvetom in voljenimi delegati poleg predsednikov okr. učit. društev vred.

Morda je to zmanjšano število članov pokrajinske skupščine v interesu stvarnega in preudarnega delovanja in o interesu dobro premišljenih sklepov na skupščinah, vendar našemu dosedanjemu principu čimširšega soodločevanja učiteljstva ne odgovarja. Na pokrajinskih skupščinah pri nas je članstvo črpalo življenjsko moč za novo in nadaljno stanovsko borbo.

Široke pokrajinske skupščine so krepile in dvigale stanovsko zavest in dajale moč organizaciji. In v tem pogledu vidimo slabo stran sedanje uredbe pokrajinskih skupščin, ker ostane mnogo članstva doma in je to slabo za medsebojno stanovsko spoznavanje in idejno zbližanje.

Ima pa to še drugo, večjo hibo na sebi!

Širši sosvet, to je ožji sosvet s predsedniki okrajnih društev preglasuje namreč v vsakem slučaju delegate. In to ne bi smelo biti! Ožji sosvet je smatrati kot eksekutivo organizacije, širši sosvet pa še vedno kot širjo upravo organizacije. Na ta način uprava preglasuje delegacijo. Tako nikdar ne more priti prava volja pokrajinske skupščine in s tem učiteljstva do veljave, ker ga uprava, ki jo predstavlja širji sosvet, v vsakem slučaju, po sedanjih pravilih, majorizira. Iz tega vzroka zahteva ta točka še nujnejše revizije. Zahtevati moramo večjega števila delegatov za pokrajinske skupščine, kakor je bilo n. pr. urejeno po našem prejšnjem redu.

Vendar se predložen poslovnik tudi v tem pogledu dosledno drži pravil UJU, in bomo morali staviti predlog za izpremembo pravil UJU na Glavni Odbor, če bomo hoteli, da se v tem smislu izpremeni poslovnik in pokrajinske skupščine. Enako bomo morali staviti izpreminjevalni predlog, če bomo hoteli odpraviti volitev onih 10 delegatov za državno skupščino, ki jih naj volijo poverjeništva. Ti delegati so namreč popolnoma nepotrebni in financijelno le obremenujejo poverjeništvo, ker itak voli vsako okrajno društvo poleg predsednikov še enega delegata za drž. skupščino UJU.

Najvažnejši del poslovnika se mi zde odseki!

Priznati moramo, da se najprevdarnejše in najtemeljitejše delo vrši vedno le v ožjem krogu; kjer pride prevdarno, razumno in dobro premišljeno mnenje trajnejše vrednosti od poedinca v poštev, ne pa v širokem krogu, kjer igrajo večjo vlogo od razuma hipna čustvena razpoloženja mase, fascinirane od dobrega govornika. Vse parlamentarno življenje se vrši dandanes v odsekih in tudi naše stanovske skupščine v zadnjem desetletju imajo zaznamovati odsekom lepe uspehe, kajti največ pozitivnih predlogov je prešlo preko njih. Odseki nam pa značijo tudi uveljavljenje principa diferencijacije dela.

Dati je treba odsekom le neko stalnejšo obliko, da se ne bodo sestajali samo ob priliki pokrajinskih skupščin temveč tudi ob drugih prilikah in da bodo s stalnim sestajanjem zadobili tudi neko izvršilno moč za svoje sklepe in predloge.

Temu naj bi služili stalni člani odsekov, ki jih nanovo predvideva predložen poslovnik, katerih število pa naj bi bilo iz gospodarskih ozirov, — da se temvečkrat lahko sestanejo, — čimmanjše.

Ustvariti je pa tudi nekak stalni kontakt med eksekutivo organizacije, t. j. ožjim sosvetom in odseki. Temu naj bi služili prideljeni stalni člani odsekov, ki so vzeti iz ožjega sosveta. Ker so stroški zanje ob priliki zborovanj itak kriti, je to tudi ekonomsko razbremenenje za organizacijo.

Iz istega, gospodarskega razloga naj bi bili tudi voljeni pomnoženi člani odsekov ob priliki zborovanj širjega sosveta in pokrajinske skupščine vzeti iz vrst delegatov, da se s tem prihrani na izdatkih za odseke. Ti člani pa naj bodo hkrati kritika in zastopstvo učiteljstva izven vodstva organizacije v odsekih.

To bi bile glavne poteze izprememb poslovnika glede odsekov!

Tako organizirani odseki ne bodo prizadejali prevelike financijelne obremenitve organizaciji in je od njih pričakovati, da bodo lahko uspešno in stalno delovali.

Spričo takega organizovanja odsekov se je tudi lahko mislilo na večjo diferencijacijo dela in na večje število odsekov, ki bodo s tem lahko temtemeljitejše reševali vprašanja svojega področja in delokroga.

Poslovnik je precej obširen! Tudi temu naj pridam par pripomb.

Kakor naj bodo pravila kratka in jedrnata, tako se mi zdi, da je poslovnik lahko obsežnejši in naj daje podrobna navodila za vse poslovanje.

Posebno pri večjih skupinah, katerih člani so razpostavljeni po širnem teritoriju — kakor je to naš stan — naj si bodo

člani čimbolj na jasnem v podrobnih slučajih uprave, zatorej naj poslovnik obsega raje eno točko več kot eno premalo.

Vodil me je pa še drug vzrok, ki se mi je zdel še važnejši, da sem prišel do podrobnejše izdelave poslovnika.

Za nas, ki smo leto za letom na naših skupščinah, ki se mesec za mesecem udeležujemo našega stanovskega organizacijskega življenja, je marsikatera točka v poslovniku obsebi umevna. Ni pa to tako za novince, ki prihajajo v naše vrste in ni to tako jasno za naš stanovski naraščaj.

Ena največjih naših napak je, da še vedno premalo seznanjamo že na učiteljiščih naš naraščaj z našo organizacijo, da ga ne seznanimo z našimi stanovskimi gospodarskimi in kulturnimi ustanovami in organizacijskimi smotri.

Vrši se to, a ne vrši se to sistematično in programatično! Tako prihaja naš stanovski naraščaj v naše vrste z meglenimi pojmi o naši organizaciji in o našem stanovskem družabnem organizacijskem življenju, lovi se in plava, predno zadobi neko stalnost in sigurnost

In temu naraščaju naj bi služila podrobnejša določila poslovnika; temu naraščaju naj bi služile tudi programatične točke, ki se nahajajo proti običaju v poslovniku; zaradi tega naraščaja je v poslovniku tudi določba, da se izdajo pravila in poslovnik v tisku in jih mora prejeti vsak član okrajnih društev.

Ne bojmo se gmotnih stroškov v tem oziru, ker smo lahko prepričani, da nam prineso stotere obresti.

Prihajam k zadnji točki!

Širji sosvet je na svoji seji dne 19. junija t. l. v Ljubljani sklenil, da se izroči prvotni načrt poslovnika okrajnim društvom, ki naj zaslišijo svoje člane o podrobnih izpreminjevalnih predlogih in jih vpošljejo poverjeništvu do 1. avgusta t. l.

Ožji sosvet mi je poveril referat o poslovniku za pokrajinsko skupščino in mi je izročil izpreminjevalne predloge, ki so došli od okrajnih društev.

Omenim naj, da sem vpošteval vse izpreminjevalne predloge s prav malimi izjemami, ki so jih vposlala okrajna društva. Izpremembe sem natisnil v 34. številki Učit. Tov. To sem storil tudi iz tega vzroka, da jih imate poleg poslovnika danes vsi v rokah in da bo olajšana in čimhitrejša današnja razprava.

Dve izpremembi se mi zdita potrebni posebej omembe!

Okrajno učiteljsko društvo za Marnberški okraj je predlagalo poleg določenih odsekov še dva odseka, t. j. odsek za obmejno šolstvo in stanovsko - obrambni odsek.

Iz financijelnih ozirov sem imel sprva pomisleke proti pomnožitvi odsekov. Vendar se mi zdita oba odseka velike važnosti.

Odsek za obmejno šolstvo je velikega narodnega pomena posebno v sedanji dobi notranje narodne konsolidacije v državi, pri čemer je obmejno šolstvo važna narodna postojanka, za katero smo se dosedaj premalo zanimali. Posebno akutno in aktualno je pa postalo to vprašanje sedaj, ko se vrše tajni a očividni izpadi nam sovražnega elementa preko državne meje na naše ozemlje, kar še bolj ogroža državno in narodno konsolidacijo na tem obmejnem ozemlju. Zadeva zahteva nujnega zanimanja in odpomoči!

A ta odsek ima še vzvišenejšo, važnejšo in večjo nalogo za — d a l j n e j š o bodočnost!

Pozabljati ne smemo, da imamo ob naši severni in južni meji na stotisoče naših rojakov, ki jih ne loči od nas nobena naravna meja, nobena naravna vez, a da kljub temu žive v narodni sužnosti; pozabljati ne smemo, da imamo na tisoče zasužnjene dece na tem ozemlju; pozabljati ne smemo, da imamo na tisoče naših rodnih tovarišev in na stotine šol, do katerih imamo kljub razmeram svoje dolžnosti in sicer — še celo velike in dalekosežne dolžnosti.

Kakor se mora v vseh delih našega narodnega življenja zrcaliti tudi tozadevno stremljenje našega naroda tako tudi naš stan in naša organizacija ne sme biti brez njega — in to nalogo naj prevzame odsek za obmejno šolstvo.

Iz tega vzroka in z ozirom na te visoke nacijonalne in državne cilje je tem nujnejša stabilizacija vprašanja našega notranjega obmejnega šolstva!

Stanovsko-obrambni odsek menda ne potrebuje posebne utemeljitve. Saj menda še vedno čutite na lastni koži, da še ni iz naroda niti iz inteligence izginilo povsem ono sovraštvo in slabo nagnenje proti šoli in učiteljstvu, ki ga je zasekalo v narod posebno zadnje desetletje pred prevratom. Pripomnim naj samo, da določbe o tem odseku potrebujejo še specijalne izpopolnitve v posebnem poslovniku, ki je predviden za odseke. Posebno se mi zdi to potrebno naglasiti, da ne bo ta odsek postal pravo zatočišče osebnih pritožb in večnega nezadovoljstva proti oddaji služb t. j. vprašanj bolj osebnega značaja, kar bi odsek odvajalo od pravega njegovega namena, t. j. od vprašanj obče obrambe učiteljskega stanu in šole v javnosti.

Kakor se moramo zavarovati proti temu, da bi postala naša organizacija pribižališče političnih veternjakov in koristolovcev, ki bi si z našim članstvom skušali pridobiti le priporočilno legitimacijo za to ali ono službo, tako se moramo zavarovati tudi proti temu da bi postal obrambni odsek le izliv pritožb osebnega značaja pri poedinih nameščenjih in personalijah.

Tudi v tem oziru bo potreba postaviti neko moralo in tudi v tem oziru bo naloga odseka varovati le splošne, obče principe, ki jih ugotovi organizacija za nameščenja in reševanje personalnih zadev. V primeri z velikimi nalogami, ki jih imajo odseki, so se mi zdeli izdatki tudi za ta dva odseka malenkostni. Na drugi strani je pa skupščini še vedno dana s posebno določbo možnost, da ukine kake odseke in iz tega vzroka sem z mirno vestjo pridejal poslovniku še ta dva odseka.

Podrobnejša razprava poslovnika se mi zdi nepotrebna. Že pred dvema mesecema je bila dana prilika vsakomur da stavi izpreminjevalne predloge k poslovniku. Posebej ste bili vsi opozorjeni na to še s publiciranjem tozadevnega sklepa širjega sosveta. Kdor je imel staviti kake izpreminjevalne predloge, mu je bilo dane dovolj prilike. Posebej sem pa že povdaril, da sem vse izpreminjevalne predloge, ki ste jih stavili na poverjeništvo potom okrajnih učiteliskih društev tudi faktično upošteval in jih vsebujejo publicirane izpremembe poslovnika, ki sem jih pravkar utemeljil — zato pričakujem, da bo slavna skupščina poslovnik z navedenimi izpremembami tudi odobrila in sprejela.

Nato so bile sprejete sledeče izpremembe poslovnika:

§ 13. Ožji sosvet rešuje vse tekoče zadeve, objavlja svoje sklepe v pokrajinskem in centralnem stanovsko-političnem glasilu. Vsa važnejša vprašanja se morajo dati **pravočasno** vedno v pretres okr. učit. dr. itd.

§ 21. d) Stalni člani odsekov so: 7 v odseku za obmejno šolstvo, eden odbornikov ožjega sosveta in **štiri** člane izbrane kot v točki 1., itd....

(Pri tem naj se upošteva v p o s l o v n i k u z a o d s e k e načelo, da bo zastopana severna meja s tremi člani, južna pa z enim in zastopnikom ožjega sosveta. Odsek se sme deliti za posvetovanja tudi v dve sekciji in smejo zborovati zastopniki severne meje zase in za jug zase, kadar je potreba: pač pa zboruje odsek ob priliki skupščine in seje širšega sosveta nerazdeljen. Razdelitev se vrši v prvi vrsti radi tega, da so stroški manjši in se ti člani lahko večkrat sestanejo.)

§ 40. Potne stroške in dnevnice plačajo: c) stalnim članom odsekov **iz blagajne poverjeništva na račun proračuna okrajnih učiteljskih društev.**

OBRAMBNO DELO UČITELJSTVA — VZGOJNO SREDSTVO.

Tov. F r a n S k u l j je nato v izborno zasnovanem govoru referiral o gorenji temi. Referatu je sledilo odobravanje in živahna zanimiva debata. Referat priobčimo v eni prihodnjih številk v celoti.

NAŠE STALIŠČE V ŠOLSKO-REFORMNIH IN VZGOJNIH VPRAŠANJIH.

Tov. J. L a p a j n e je v temperamentnem govoru govoril o gorenjem predmetu. Referat priobčimo v celoti v eni prihodnjih številk. Sprejete so bile k referatu sledeče resolucije:

Učiteljstvo, organizirano v UJU, pokrajina Ljubljana, zavrača resolucije katehetskega kongresa v Zagrebu z dne 5. in 6. julija t. l. in pripominja sledeče:

1. Šola je državna institucija in ima enotno služiti interesom celokupnega naroda tako v vzgojnih, kulturnih kakor tudi verskih ozirih. Verska nestrpnost bi ne škodovala samo državi, temveč tudi konfesijam samim.

2. Protisokolska borba je bila započeta iz političnih ozirov. Najodločneje protestiramo, da bi se jo zanašalo tudi v šolo.

3. Vsa mladinska društva in šole, ki ih vodijo osebe, pripadajoče po svojem značaju političnim strankam, borečim se proti državi in dinastiji, naj se primerno nadzorujejo.

4. Vsakršno nasilje glede konfesijonalne vzgoje otrok smatramo za kvarno v moralnem oziru.

5. Šolski zakoni in odredbe naj se izdajajo le sporazumno z UJU. Projektirani šolski zakon še daleč ne odgovarja zahtevam slovenskega učiteljstva.

6. Da šoliodrasla mladina v istini postane koristen ud državnega ustroja in ne zabrede v zablode, je potreba primernega nadzorstva. Ožive naj se občinski sirotinski sveti in varuštvena skrbstvena sodišča, ki naj se jim prideli večja množina zastopnikov učiteljstva.

7. Vsakršno prosvetno delovanje, bodisi osnovano od te ali one stranke, med narodom koristi celokupni državi.

8. Obžalujemo, da duhovščina učiteljstvu otežkoča izvenšolsko izobraževanje ljudstva.

PREDLOGI IN SKLEPI ODSEKOV.

Stanovsko- politiške zadeve.

P o r o č e v a l e c t o v. S k u l j A n d r e j :

1. **Ukinjenje § 28. toč. 4. zak. o drag. dokl.:** Sprejet je bil predlog: Poverjeništvu UJU se naroča, da izposluje ukinjenje § 28. toč. 4. zak. o drag. dokl. za učitelje, ki imajo lastno zemljišče in ga vzorno obdelujejo in dajejo s tem občanom dober zgled v naprednem gospodarstvu.

2. **Enakopravnost omoženih učiteljic:** Pokrajinska skupščina se izreka za popolno enakopravnost omoženih učiteljic z neomoženimi ter poziva Glavni Odbor UJU naj vedno in povsod deluje, da se ta enakopravnost doseže: tako pri draginjskih dokladah, kakor tudi v službeni pragmatiki. (Sprejeto.)

3. **Ureditev materijalnega in pravnega položaja:** Pokr. skupščina se izreka, naj glavni odbor UJU poskrbi, da bode čimprej rešena službena pragmatika in zboljšan naš gmotni položaj tako, da je mogoče drž. nast. živeti, kajti sedaj trpe pomanjkanje v vsakem oziru. (Sprejeto.)

4. **Preskrba nezakonskih otrok drž. nam.:** UJU naj stori vse korake, da bodo nezakonski otroci drž. ur. enakopravni z zakonskimi v tem smislu, da dobe uradniki zanje če jih sami vzdržujejo, enake doklade kot za zakonske otroke. (Sprejeto.)

5. **Anonimni časopisni napad:** Šolske oblasti naj se ne brigajo za anonimne časopisne napade, še mani pa, da se na podlagi teh izdajo striktni ukazi in odredbe, ne da se preje o stvari zasliši prizadeto šolsko vodstvo ali oseba. (Sprejeto, da se to izposluje.)

6. **Vojaška služba:** UJU naj deluje na to, da doseže učiteljstvo tudi možnost do 1 letne vojaške službe s polno plačo in vštetjem službenih let v napredovanje in pokojnino. (Sprejeto.)

7. **Krajni šolski sveti in prinosi:** Organizacija naj zastavi ves svoj vpliv za odpravo krajnih šolskih odborov iz načrta šolskega zakona. Šolski prinosi naj se zbirajo potom srezkih odnosno oblastnih doklad. (Sprejeto.)

8. **Zaupni odloki učiteljstvu:** Odloki višjih šolskih oblasti ki dajo migljaje glede učiteljeve osebnosti (vedenja, kajenja itd.) naj se izdajo zaupno. Tudi stanovsko glasilo ne sme o njih razpravljati. (Sprejeto.)

9. **Oddaja službenih mest:** Pri oddaji službenih mest naj velja načelo: 1. kvalifikacija, 2. starost, 3. rodbinske zadeve; bližnje sorodstvo (hči ali sin pri očetu) naj ne bo pri tem ovira. (Sprejeto.)

(V seji viš. šol. sveta 7. t. m. se je sklep zaradi sorodstva že razveljavil.)

10. **Obmejno šolstvo:** Pridružujemo se sklepu »Zveze slov. učit. in učit. na Štajerskem« z dne 16. VII. 1922. glede večje skrbi obmejnemu šolstvu in učiteljstvu od strani šolske oblasti. (Sprejeto.)

11. **Opravilne doklade šol. voditeljev:** naj se zvišajo tako, da bo voditeljevo delo dostojno plačano. (Sprejeto.)

12. **Namestniki zastopnikov v okr. šol. svetih:** Določba o namestnikih zastopnikov v okr. šol. svetih in njihovih pravicah, ki velja sedaj samo za ljubljansko oblast naj se raztegne tudi na mariborsko oblast. (Sprejeto.)

Gospodarske zadeve.

P o r o č e v a l e c t o v. V o g l a r :

1. **Draginjske doklade:** UJU naj deluje na to, da se uvede tudi za drž. uradnike draginjski indeks, na podlagi katerega se vsak drugi mesec a v t o m a t i č n o uravnajo draginjski prejemki drž. uradništva. Od vlade pa zahtevamo, da zabrani vsakršno izkoriščanje ob padanju cen. (Sprejeto.)

2. **Potrošačke zadruge:** 10% odtegljaji za potrošačke zadruge naj se za vselej ukinejo. (Sprejeto.)

3. **Draginjski razredi:** Pri novi draginjski ureditvi doklad naj se zastopa strogo stališče, da se odpravijo sedanji draginjski razredi po krajih. (Sprejeto.)

4. **Rezervni sklad:** Priporoča se okr. učit. dr., da pri svojih zborovanjih sklepajo o čim izdatnejših prispevkih za rezervni sklad. (Sprejeto.)

5. **Službovanje v obmejnih krajih:** S ponovno vlogo je zahtevati od šolske oblasti da se izda za službovanje na narodno težjih — obmejnih krajih preciznejše določbe, da se podpre učno osobje tam z gmotnimi prispevki in z vštetjem službenih let 2 za 3 ali s premestitvijo na boljša mesta v gotovem času.

Bonitete je podeljevati individualno.

Krajni šolski sveti naj stavijo v teh krajih dovolen kredit za šolske potrebščine. (Sprejeto.)

(V seji viš. šol. sveta 7. t. m. se je že razpravljalo o tem vprašanju.)

6. **Nadure:** Da se izjednači vrednost duševnega dela z drugim, se določi za pouk na obrtnih in trgovskih nadaljevalnicah taksa 20 Din: za nadure na osnovnih šolah 10 Din in temu primerno naj se zahteva tudi honorar za privaten pouk. (Sprejeto.)

Časnikarsko-književne zadeve.

P o r o č e v a l e c t o v. H r e n :

1. **Šolske ljudske knjižnice:** Časnikarsko-književni odsek se je pečal znova s sklepom lanske pokrajinske skupščine, da naj se iz lokalnih in okrajnih učiteljskih knjižnic izločijo knjige leposlovne vsebine in naj se na šolah snujejo tudi šolske — ljudske knjižnice. Odsek je ugotovil, da je lanski sklep imel v preteklem letu lepe uspehe in je poleg š o l s k i h o d r o v bilo ustanovljenih mnogo novih ljudskih knjižnic v šolah in pod vodstvom učiteljstva.

Odsek predlaga, da naj narodno-prosvetni odsek ki se osnuje po novem poslovniku deluje na to, da bo imela tako š o l s k o j a v n o - l j u d s k o k n j i ž n i c o vsaka šola. (Sprejeto.)

Pedagoško-didaktiške zadeve.

P o r o č e v a l e c t o v. F l e r è :

1. **Višja pedagoška šola v Ljubljani:** Poverjeništvo UJU deluje na to, da se čim prej ustanovi višja pedagoška šola v Ljubljani.

Če bi ne bilo mogoče ustanoviti v Ljubljani višje pedagoške šole vsaj v bližnjem času, pa naj se priklopijo univerzi pedagoški oddelki tako, da bodo odgovarjali ustroju višje pedagoške šole.

Dokler se ne ustanovi višja pedagoška šola v Ljubljani, je na višji pedagoški šoli v Zagrebu za slovensko učiteljstvo predavati tudi v slovenščini.

Učiteljstvo vztraja na svoji upravičeni zahtevi da se pripusti k študijam na vseučilišču. (Sprejeto.)

2. **Pouk srbohrvaščine:** Višji šolski svet se naprosi, da odredbo glede učnih ur za srbohrvaščino izpremeni, oziraje se pri tem na sedaj veljavne učne načrte bivših kronovin, pri čemer naj velja načelo, da radi pouka v tem predmetu po možnosti najmanj trpi učni jezik. (Sprejeto.)

3. **Izobrazba učiteljic žen. roč. del in vrtnaric:** Izobrazba učiteljic ženskih ročnih del se mora postaviti na višje stališče. Odgovarjati mora postulatom splošne in strokovne izobrazbe.

Za podlago splošne izobrazbe je zahtevati dovršeno meščansko šolo, strokovno izobrazbo naj podajajo dveletni tečaji na tehnični srednji šoli, v katerih se poučuje pedagogika in didaktika, ter gospodinstvo v posebnih daljših tečajih.

Odgovarjajoče naj se uredi tudi izobrazba otroških vrtnaric. (Sprejeto.)

4. **Prestop učencev v višji razred:** Višji šolski svet naj določi, da za prestop v višji razred, ozir. oddelek ni merodajen red iz posameznega predmeta, temveč splošni duševni razvoj otroka, v čemer določa domača učiteljska konferenca. (Sprejeto.)

6. **Nadprodukcija učiteljic:** Sedanje stanje šolstva v Sloveniji je tako, da zlasti ženskega učiteljskega naraščaja v najbližjem času ne bo mogoče nastavljati, ker ni učnih mest na razpolago. Nadprodukcija učiteljic kaže, da se mora nujno reformirati vstop učiteljiščnic pri naših učiteljiščih.

Novi letniki na zasebnih učiteljiščih naj se ne otvorijo, v javna državna učiteljišča pa naj se sprejme samo toliko naraščaja, kolikor bo možno dati pozneje abiturijentom in abiturijentinjam službenih mest.

V ta namen naj višji šolski svet povpraša posamezne okrajne š. svete, koliko prostih službenih mest je na razpolago, oziroma, kolikim učiteljskim osebam, ki že sedaj službujejo, bo treba dati odslovilne dekrete. Na podlagi dobljenih rezultatov naj višji šolski svet izvrši tozadevne odredbe v svrho nadprodukcije ljudskošolskega učiteljstva. (Sprejeto.)

7. **Službene pridelitve:** Službene pridelitve definitivnega učiteljstva na druge

šole naj se odpravijo, oziroma omeje na najskrajnejše in neodložljive potrebe, a vedno sporazumno z dotičnim okrajnim šolskim svetom. (Sprejeto.)

8. **Poseben Uraden šolski list:** Ponovno se zahteva izdajanje šolskega uradnega lista. (Sprejeto.)

9. **Zakotne šole:** UJU pov. Ljubljana zahteva, da naši zastopniki pri viš. šol. svetu z vsem povdarkom nastopijo proti zakotnim šolam in proti nameščanju povsem nezadostno kvalificiranih oseb za pomožne učitelje. (Sprejeto.)

Odobrenje sklepov širšega sosveta.

Referent tov. P. Flerè: Tov. P. Flerè predloži skupščini sklepe širjega sosveta pov. UJU v Ljubljani z dne 19. junija t. l., v kolikor jih ne vsebujejo že predlogi odsekov. Skupščina je vse sklepe soglasno sprejela, izvzemši sklepa o delitvi šolske uprave z ozirom na dve oblasti v Sloveniji, ki ga je predložil referent stan.-pol. odseka in je bil sprejet z 38 glasovi proti 24 glasovom.

Volitve.

Za državno skupščino v Sarajevu je bilo izvoljenih sledečih 10 delegatov: 1. Močnik (Mežiška dolina), 2. Hren (Maribor), 3. Flere (Ptuj), 4. Voglar (Celje), 5. Jurko Vitko (Laško), 6. Majer —Hromc (Ljubljana, 7. Franke Marija (Krško), 8. Hude Drago (Radovljica), 9. Janja Miklačičeva (Kranj), 10. Jurko Rado, nadzornik (Prekmurje).

Volitve stalnih članov odsekov: Nato so se izvršile volitve stalnih članov odsekov, ki jih priobčimo, ko bo ožji sosvet dopolnil listo s svojimi zastopniki — v smislu poslovnika.

Volitve 3 članov za sestavo podrobnih poslovnikov: se prepusti ožjemu sosvetu, da po svoji previdnosti imenuje te člane.

Interpelacije.

Tov. Fran Črnagoj je interpeliral predsednika, kaj je organizacija storila v obrambo slučaja Josipa Kobala na šoli za slepe.

Po pojasnilu predsednika je bila sprejeta sledeča resolucija: Učiteljski delegatje zbrani na II. pokrajinski skupščini Udruženja Jugoslovanskega Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana na Bledu dne 3. septembra 1922 predlagajo:

Višji šolski svet blagovoli nemudoma ukreniti vse potrebno, da loči ministrstvo Prosvete v Beogradu šolo za slepe sedaj v Kočevju popolnoma od uprave, jo podredi sebi, uredi delokrog in pravo razmerje posvetnega učiteljstva in nastavi na šoli le kvalificirane učne osebe. Preišče naj se strogo zadevo nadučitelja Josipa Kobala ter mu v slučaju njegovega pravilnega postopanja izposluje vse pravice, ki mu pravno pritičejo na zavodu za slepe.

Glasovi javnosti.

Ob sklepu je izrekel predsednik županstvu na Bledu in vsem lokalnim faktorjem zahvalo na gostoljubnosti, ki so jo izkazali ob priliki zborovanja slovenskemu učiteljstvu. Časopisi so prinesli o skupščini obširnejša poročila, in sicer topot vsi napredni dnevniki: Slovenski Narod, Naprej, Jutro in Jugoslavija, iz katerih je posneti, da tudi javnost pojmi velik pomen, ki ga imajo naše skupščine. —k.

Iz XXVII. seje višjega šolskega sveta.

V četrtek dne 7. septembra t. l. se je vršila seja višjega šolskega sveta. Podpredsednik Jakob Dimnik je otvoril sejo ob 8. uri, pozdravil člane in ugotovil sklepčnost. Zapisnik zadnje seje se je odobril. Za overovatelja zapisnika je imenoval dr. Er. Mayerja in dr. Jos. Pipenbacherja.

Poročilo podpredsednika Jakoba Dimnika.

Podpredsednik Jakob Dimnik je poročal o važnejših dogodkih od zadnje seje. Vlog je došlo od zadnje seje, ki se je vršila dne 13. julija t. l. 1200. Proračun za leto 1922/23 ima višji šolski svet v rokah, toda silno so ga pristrigli. Črtali so opravilne doklade šolskih voditeljev, nagrade in podpore; ukine se tudi večina študijskih dopustov; število učnih mest bo precej znižano. Sklepi zadnje seje so se izvršili: župnik Magajne je pobegnil iz svoje župnije in ne poučuje več veronauka. Glede zdravljenja jecljajočih otrok je predsedstvo dobilo strokovnjaka ravnatelja Grma, da sestavi poročilo in predloge o tem vprašanju. Naročilo, naj se zapove okr. šol. svetom, da kvalificirajo učiteljstvo s polnimi redi, se je izvršilo. V zadevi preosnove šolstva v kmetijskem smislu, je dobil vsak član po naročilu zadnje zborne seje po en izvod tiskanega načrta v roke. Vsi člani imajo v rokah statistični pregled o uspehih letošnjih matur na srednjih šolah v glavnem roku. Iz jako pregledno sestavljene tabele je posneti, da se je vršila matura na 18 zavodih, in sicer na 10 gimnazijah, 2 realkah, 5 učiteljiščih in na ženskem liceju. Gimnazijskih abiturijentov je bilo 217, realčnih 56, na dekliškem liceju 19, učiteljskih pripravnikov 147, in sicer 47 moških in 100 ženskih. Nadprodukcija učiteljic je že nastopila.

Interpelacije in samostojni predlogi.

Interpelacija kanonika Nadraha glede nekega pomožnega učitelja v Kočevskem okraju je postala brezpredmetna, ker se je dotični učitelj prostovoljno odpovedal službi. Šolski ravnatelj Anton Gnus je interpeliral o nastopih in govorih Ivana Vesenjaka, prof. na državnem moškem učiteljišču v Mariboru, ki na političnih, tako zvanih katoliških (?) shodih nesramno hujska zoper šolo in učiteljstvo in obrekuje Sokolstvo. In tak učitelj naj vzgaja učiteljski naraščaj?! Koliko časa bo učna uprava še mirno gledala in potrpežljivo prenašala take zlobne huiskarije. Samostojni predlog kanonika Vrabra se tiče preložitve velikih počitnic na bivšem Štajerskem. Kanonik Nadrah je predlagal pridelitev kateheta Franca Kogeja s I. deške meščanske šole v Ljubljani na osnovno šolo v Št. Vidu nad Ljubljano. Dalje interpelira kanonik Nadrah v zadevi resolucij UJU, ki so bile sprejete na II. pokrajinski skupščini na Bledu. Predsednik določi, da se bo razprava o vseh teh predlogih in interpelacijah vršila na koncu današnje seje. Pripomnim, da se razprava o Nadrahovih in Vrabrovih predlogih ni vršila, ker člani večine višjega šolskega sveta niso hoteli poslušati Nadrahovih strastnih napadov zelotskih prismodarij, ampak so zapustili zbornico, seja je bila nesklepčna.

Predlogi za imenovanje srednješolskih profesorjev.

Višji šolski nadzornik dr. Poljanec poroča o predlogu za oddajo učiteljskega mesta za zgodovino in zemljepis na Mariborski gimnaziji, učiteljsko mesto za srbohrvaščino na istem zavodu se vnovič razpiše.

Dalje se sprejme tropredlog za oddajo službe na I. državni gimnaziji v Ljubljani za klasično filologijo. Služba na moškem učiteljišču v Ljubljani za slovenščino se znova razpiše.

Učiteljska imenovanja.

a) Na meščanskih šolah: Stalno so nameščeni na dekliški meščanski šoli v Celju: Neža Sodnikova za I. skupino, Zofija Debelakova za II. skupino in Marija Lobetova za III. skupino. — Lobetova ostane v prihodnjem šolskem letu še v Šoštanju in Lorberjeva na svojem mestu v Celju; Franc Lukman, stalni katehet na dekliški in deški meščanski šoli. Na deški meščanski šoli v Celju sta stalno nameščena: Alojzij Poljšak za III. skupino, in Fran Likar za I. skupino. Na I. dekliški meščanski šoli v Ljubljani so stalno nameščeni: Marija Mladičeva za moderne jezike, Jožica Trdinova za telovadbo, Friderika Spetzlerjeva za petje, Ilka Waschtetova za III., Ana Ojstriževa in Palmira Fajdigova za II. skupino; eno mesto za I. skupino se vnovič razpiše. Na II. dekliški meščanski šoli v Ljubljani je imenovana Helena Potočnikova za I. skup.; na II. deški meščanski šoli Anton Smrdelj za I. skupino, na I. deški meščanski šoli v Ljubljani sta imenovana: Leon Fink za III. skupino in Jos. Jeras za telovadbo in francoščino. Eno učno mesto za I. skupino se na tej šoli vnovič razpiše. Na mariborskih meščanskih šolah so imenovani: na deški meščanski šoli: Josip Hergouth za II. skupino, Anton Osterc za III. skupino, Fran Ferjančič za I. skupino in Ivan Lavrenčič za telovadbo; eno učno mesto za I. skupino se vnovič razpiše. Na II. dekliški meščanski šoli: Avgusta Schantlova za III. skupino, Pavla Čončeva za I. skupino, Mara Baranova za telovadbo na I. in II. dekliški meščanski šoli, Marija Zacherlova za petje na I. in II. dekliški meščanski šoli in Antonija Fajdigova za francoščino na I. dekliški meščanski šoli; na dekliški meščanski šoli v Ptuju: Julija Koserjeva za III. skupino. Za učiteljico ž. r. d. na Ptujski dekliški meščanski šoli se spis vrne. Na Tržiški dekliški meščanski šoli so imenovani: Ivana Lampetova za I. skupino in Antonija Stamcerjeva za III. skupino, eno učno mesto za II. skupino se razpiše, začasno se pa prideli na to mesto Marica Podržajeva. Na meščanski šoli na Jesenicah so imenovani: Cecilija Vilmanova za I. skupino, Pavla Peternelova za II. skupino in Jakob Gospodarič za III. skupino. Za razpisana učna mesta na meščanskih šolah v Slovenjgradcu, v Murski Soboti, v Dolnji Lendavi, Šoštanju, Ribnici in na deški meščanski šoli v Tržiču ni bilo prosilcev.

b) na osnovnih šolah: 1. Za nadučitelja, oz. nadučiteljice so imenovani: Karel Filipič v Štalcarjih, Milan Vrezec v Ribnem, Ivan Šega na deški šoli na Jesenicah, Ivan Riglar v Semiču, Alojzij Bajec v Murski Soboti, Aleksander Koprivc na Ščavnici, Josip Korban v Gornjemgradu, Fran Vendramin v Laporju in Pavel Košir v Prevaljah. 2. Učiteljske službe so dobili: Gracijana Koršičeva v Bosiljevi Loki, Terezija Šušteršičeva in Angela Locker-Kunejeva v Mozlju, Marija Komel-Peruškova v Novem kotu; Metod Požar v Zalogu pri Ljubljani, Iva Rupnikova v Kranjski gori, Franja Plehanova v Gorjah — eno učno mesto se vnovič razpiše; Katarina Sovčič-Černičeva na Dovjem, Albert Debeljak na Koroški Beli — eno učno mesto na tej šoli se ponovno razpiše; Ernest Tiran v Moravčah, Anton Nanut v Mengšu, Marija Krajgerjeva v Toplicah pri Novem mestu, Vera Kersnikova v Št. Vidu pri Brdu, Marija Onič-Cepudrova na Golem pri Vodicah; Marija Salabo - Vranjekova v Mengšu, Fran Klavora in Anton Kobentar v Radovljici, Valerija Reitzeva v Bohinjski Srednji vasi, Marija Magerl-Zinkova, Marija Žerjavova, Ljudmila Koroščeva in Gudula Dragatinova na dekliški šoli na Jesenicah, Josip Napokoj in Matilda Mušič-Nusserjeva na deški šoli na Jesenicah; mesto nadučiteljice na dekliški šoli na Jesenicah se ponovno razpiše. Ferdo Vigele, Miroslava Stupar - Omahnova v Metliki — eno učno mesto na tej šoli se ponovno razpiše; Julijana Maričeva v Črnomlju, Vida Božičeva na Suhoru, Jerica Bizjakova in Pavla Jakličeva na dekliški in Andrej Rojc in Josip Križnar na deški šoli v Kranju; Ludovik Seči, ki ostane na meščanski šoli in Josip Birsa v Dol. Lendavi; Cirila Pečnikova v Dobovi, Ivan Muršec na deški šoli v Št. Juriju ob j. ž. — eno učno mesto na tej šoli se ponovno razpiše; Marica Wudlerjeva v Petrovčah, Franja Schmidlechnerjeva pri Kapeli, Antonija Jurglova v Loki pri Zidanem mostu, Minka Medičeva v Kamnici, Ljudevit Rozman pri Sv. Lovrencu nad Mariborom, Josipina Kirarjeva pri Sv. Marjeti ob Pesnici; na to šolo se zopet premesti kot učitelj Mirko Vauda, ker je tu njegovo stalno mesto; Jernej Črnko in Pavla Macarolova v Selnici ob Dravi, Eliza From pri Sp. Sv. Kungoti, Mara Vogrinčeva na Dobrni, Rozina Lebnova v Črešnjevcu — učno mesto za učitelje se ponovno razpiše; Franja Hribarjeva v Laporju, Fran Kogelnik v Črni — 2 učni mesti na tej šoli se ponovno razpišeta; Uršula Fielerjeva, Matilda Trampuševa in Antonija Vreševa v Dravogradu — eno učno mesto na tej šoli se ponovno razpiše; Rudolf Simon, Janko Gačnik, Olga Pečnikova in Ema Kotnik - Dühova v Guštanju — eno učno mesto na tej šoli se ponovno razpiše; Alojzija Vrečkova v Mežici — eno učno mesto na tej šoli se ponovno razpiše, oddaja enega odloži. Karel Doberšek, Ivo Močnik, Ida Pečnikova, Janja Lebič - Linhartova in Milena Močnik - Stresova v Prevaljah; Rudolf Mencin bo opravljal pisarniške posle pri okr. šol. svetu v Prevaljah; Eliza Kert na Tolstem vrhu, Olga Soršakova v Slivnici pri Mariboru; ministrstvu se priporočajo za začasno pridelitev državni dečji stanici v Mariboru: Milica Jurkovičeva, Slavica Vojnilovičeva, Olga Cvahtova in Alojzija Kožuhova; nadalje stalno imenovani: Anton Faganel na III., Vojteh Ipavec na I., Josip Kutin na IV., Leopold Pavlin na IV. in Anton Kutin na I. deški osnovni šoli v Mariboru; Katarina Smerdu v Studencih pri Mariboru; Ljudmila — Ličnova v Gotovljah, Srečko Vitori v Središču, Milena Žagarjeva v Ljubečni — 2 učni mesti na tej šoli se ponovno razpišeta; Anton Lenarčič v Pobrežju; službeno se premestijo: Helena Šemetova s Police v Sostro, Terezija Janežič z Roba na Polico in Marija Jugovic iz Žužemberka k D. M. v Polju. Učiteljica Hedvika Fohnova se premesti iz Št. Pavla pri Preboldu, službeni kraj določi višji šolski svet. Do premestitve dobi dopust. Stalno katehetsko mesto na osnovni šoli v Novem mestu je dobil Tomaž Akvin Ottavi, katehetsko mesto na osnovni šoli v Kočevju se vnovič razpiše. Za učiteljice ž. r. d. so bile imenovane: Marija Hitijeva v Domžalah, Jožica Brezigarjeva v Metliki, Pavla Vončinova v Črnomlju in Rozalija Gerbečeva v Legnu - Pod - Velko-Breznu.

Ponovni razpis služb.

Nadučiteljske službe v Starem trgu pri Kočevju, Dragatušu in Podzemlju ter učiteljske službe v Božjakovem, v Črešnjevcu, Črnomlju, Radovici, Podzemlju in Pod Velko se ponovno razpišejo, ker ni bilo prosilcev.

Za razpis 3 učiteljskih služb v Ločah pri Poljčanah se spis vrne okrajnemu šolskemu svetu v Konjicah, da stavi nove predloge.

Združitev obeh šol v Kočevju.

Slovenska in nemška osnovna šola v Kočevju se združita v mešano osnovno šolo, ki bo štela 6 slovenskih razredov s 4 vzporednicami in 4 nemške razrede z 2 vzporednicama.

Pohvalno priznanje.

Ravnateljici in učiteljskemu zboru na I. dekliški meščanski šoli v Ljubljani se izreče na predlog mestnega šolskega sveta za lepe vzgojne in učne uspehe pohvalno priznanje.

Razveljavljenje naredbe, da oče in sin, ozir. hči ne smeta skupaj na isti šoli službovati.

Naredba, po kateri nista smela oče in sin oziroma hči skupaj službovati, se je razveljavila.

Ponavljanje istega razreda na meščanskih šolah.

Ako je učenec ponavljal razred, pa je na koncu leta dobil v dveh glavnih predmetih nezadoktni red, sme učiteljska konferenca njegov zopetni sprejem odkloniti. V neglavnih predmetih štejeta dva nezadostna reda za enega.

Sprejem srednješolcev v meščansko šolo.

Glede sprejema srednješolcev v meščansko šolo se je sklenilo, da sme dijak, ki je dobil na srednji šoli na koncu leta v tistih predmetih, ki se uče na meščanski šoli, prvi red, prestopiti v isti razred, v katerem je bil nazadnje na srednji šoli, iz 1. razreda v 1. razred meščanske šole, iz 2. v 2. iz 3. v 3. i. t. d. Nezadostni redi iz latinščine, grščine in francoščine ne pridejo v poštev. Učenec, ki tudi iz drugih predmetov ni dovršil razreda, ali če ne more izkazati, da je s povoljnim uspehom dovršil peto šolsko leto, se ne sme sprejeti v meščansko šolo.

Neobvezni predmeti na meščanski šoli.

Neobvezni predmeti na meščanskih šolah so oni, ki so našteti v učnem načrtu. Tečaj za neobvezni predmet se otvori, ako se je zglasilo zanj 15 učencev in se ne zmanjša pod 10, pri glasbi na 6. Učenec, ki se je zglasil za pouk v neobveznem predmetu, mora obiskovati tečaj vse leto; imeti pa ne sme več kot 6 tedenskih ur pouka v neobveznih predmetih. Učitelji, ki poučujejo neobvezne predmete, morajo imeti izpite, določi se jim polna nagrada. Glasbo smejo poučevati tudi učitelji osnovnih šol. Pouk v neobveznih predmetih je brezplačen.

Časovni obseg dopoldanskega pouka.

Dopoldanski pouk na meščanski šoli ne sme trajati več nego 5 ur.

Odpustni izpiti.

Odpustni izpiti na meščanski šoli se delajo zadnji teden v šolskem letu. Taksa je 50 Din.

Prememba § 6. discipl. reda glede verskih vaj v srednjih šolah.

Glasom vidovdanske ustave se nihče ne sme siliti k verskim vajam. Zato se mora v smislu teh določil § 6. discipl. reda glede verskih vaj na srednjih šolah sprejemati, ki naj se odslej glasi: Učenci, ki se udeležujejo šolskih maš in drugih verskih vaj, se morajo dostojno vesti in se ravnati po navodilih veroučitelja. Pred in po uku se opravi kratka molitev.

Predlog »Zdravstvenega odseka za Slovenijo«.

Nadzornik za srednje šole Jos. Wester je poročal o predlogih »Zdravstvenega odseka za Slovenijo«. Prvi predlog se tiče dijaških stanovanj. V začetku šol. leta naj posebna komisija pregleda dijaška stanovanja, če so primerna v zdravstvenem in moralnem oziru. Drugi predlog prepoveduje vsem dijakom pušenje tobaka in obisk gostiln in kavarn razven v spremstvu staršev. Oba predloga sta bila sprejeta.

Obmejno šolstvo.

Veliko preglavico dela šolski upravi obmejno šolstvo, ker neradi gredo dobri učitelji službovat v te kraje. Sklene se, ministrstvu priporočiti naredbo, da bi na obmejnih šolah 2 službeni leti šteli za 3. Dobro učiteljstvo na obmejnih šolah naj se še posebe nagradi. Ciril Metodova družba se naprosi, da naj podpira te šole.

Poročilo vladnega tajnika dr. Stanka Majcna.

1. Ukinitev meščanske šole v Žalcu.

Ker se niso izpolnili pogoji, ki jih je višji šolski svet zahteval za obstoj meščanske šole v Žalcu, ostane ukinitev v veljavi.

2. Razširitev šol.

Sprejmejo se predlogi za razširitev sledečih šol: v Želimljah iz eno- v dvorazrednico, v Murski Soboti iz pet- v šestrazrednico, v Cankovi iz tro- v štirirazrednico, v Koprivniku iz dvo- v štirirazrednico, v Kočevju v šestrazrednico, v Teharjih iz štiri- v petrazrednico, v Beltincih iz pet- v šestrazrednico, na Trati iz dvo- v štirirazrednico, v Laškem iz pet- v šestrazrednico, v Štoreh iz tro- v štirirazrednico. Pri Sv. Bolfanku se ukine ekskurendna šola; na Fari - Prevalje — se ukine ekspozitura in preosnuje ekspozitura v Lešah. Razširi se tudi enorazrednica v Mačkovcih v dvorazrednico.

3. Ustanovitev novih šol.

Nove šole se ustanovijo: v Št. Ožbaldu, v Senovem pri Rajhenburgu, v Kostelu, v Češnjicah in v Pijavi gorici.

4. Prešolanje.

Prešolajo se: št. 11, Jelce, občina Dobje, v šolsko občino Žusem: sedem hiš iz šolskega okoliša Videm se prešola v šolsko občino Rajhenburg.

5. Sprememba službenega okoliša učiteljice ž. r. d.

Franja Arko, učiteljica ženskih ročnih del v Podsredi in Koprivnici, prevzame pouk tudi v Pečicah.

6. Prošnja reaktiviranje.

Prošnja Jos. Cugmusa, šol. voditelja v pokoju, za reaktiviranje se odkloni.

7. Upokojitve.

Za stalno upokojitev se predlagajo: Slavka Čobal - Zinkova, učiteljica v Velenju, Jernej Črnko, nadučitelj v Šmarjeti ob Pesnici, Albina Lasbacher, začasno upokojena učiteljica v Selnici ob Dravi, Matija Šmid, nadučitelj v Podgorju, Ivan Štibler, šolski voditelj pri Sv. Antonu na Pohorju, Matija Pečauer, šolski voditelj v Svitlem potoku — do upokojitve dopust, Ana Vidmar - Matko, učiteljica v Zibiki — do vpokojitve dopust. — Prošnja Karla Kosa, učitelja v Radmožancih za upokojitev se odkloni.

Interpelacije in samostojni predlogi.

Interpelacija ozir. predlog ravnatelja Gnusa, ki se tiče prof. Vesenjaka, je bil sprejet in se je sklenilo, da uvede predsednik višjega šolskega sveta preiskavo, ozir. disciplinarno postopanje proti prof. Vesenjaku. Samostojni predlogi kanonika Vrabra in kanonika Nadraha niso prišli, kakor že omenjeno, v razpravo, ker je postal zbor nesklepčen.

Vestnik meščanskih šol.

—c **Učne knjige za jezikovno-zgodovinsko strokovno skupino v šolskem letu 1922/23.:** 1. V založbi Goričar & Leskošek v Celju je izšla **Brinarjeva Slovenska vadnica.** Vaje iz slovnice, pravopisa in spisja za višje razrede osnovnih šol in za meščanske šole. 2. Še tekom septembra t. l. izda kr. Zaloga šolskih knjig v Ljubljani **Čitanko za meščanske šole, IV. del** (za nastavne razrede). 3. **Brinarjeva »Zgodovina za meščanske šole«** se je zaradi delne tiskarske stavke nekoliko zakasnila, vendar pa izide najbrž že koncem septembra ali vsaj tekom oktobra t. l.

—c **Deška meščanska šola v Ptuju.** 1. **Vpisovanje učencev za prihodnje šol. leto.** Vpisovanje novih učencev se vrši v pisarni ravnateljstva Panonska ulica št. 5. blizu pošte. Novi učenci se vpisujejo: **11., 12. in 13. septembra t. l. vsak dan od 8. do 11. ure predpoldne.** Stari učenci se vpisujejo **11. in 12. septembra.** Novi učenci naj prinesejo za vpisovanje: 1. Izpričevalo ljudske šole o dovršenem 5., 6. ali 7. šolskem letu. V glavnih predmetih, to je v računstvu in jeziku mora izpričevalo izkazovati dober red. 2. Krstni list in domovnice pristojne občine. 3. **Sprejemni izpiti za II. in III. razred se vrše 12. in 13. septembra ob 8. uri.** 4. V četrtek dne 14. septembra ob 8. uri je otvoritvena služba božja. Nato se zbero učenci v svojih razredih, kjer se jim prečita disciplinarni red in naznani urnik. 5. V petek dne 15. septembra se prične redni pouk. — Ravnateljstvo.

Trgovsko-obrtno in kmetijsko šolstvo.

—t **Gospodinjska šola v Šmihelu pri Novem mestu** prične novo šolsko leto s 16. oktobrom t. l. Šola je šestmesečna in traja pouk do 15. aprila 1923. V njo se sprejemajo notranje in zunanje gojenke. Prošnje za sprejem je vložiti najpozneje do 1. oktobra t. l. pri vodstvu gospodinjske šole v Šmihelu, kjer se dobe tudi vsa potrebna pojasnila glede preskrbnine itd. Prošnjam je priložiti rojstni list in zadnje šolsko spričevalo.

—t **Kmetijska šola na Grmu** pri Novem mestu razpisuje svoj novi tečaj, ki se prične s pričetkom novembra t. l. Šola ima zimski in letni oddelek. Zimski oddelek je namenjen, zlasti kmetskim sinovom iz nevinorodnih krajev, letni onim iz vinorodnih krajev. Na šoli, ki je ena najstarejših kmetijskih šol v naši državi so vse panoge kmetijstva zastopane v obsežnem šolskem gospodarstvu. Ako dovrši učenec celotni in za njim pa drugi zimski tečaj, si pridobi v vseh panogah kmetijstva temeljito znanje. Zato priporočamo vstop v to šolo kar najbolje. Prošnje je vlagati do 20. septembra t. l. pri ravnateljstvu. Pogoji za sprejem so razvidni iz razpisa v našem listu in v 15. štev. letošnjega »Kmetovalca«.

Iz Jugoslavije.

— **Učiteljstvo — država, ustava in režim.** V zadnjih dneh se je mnogo razpravljalo o tem vprašanju, posebno po našem zborovanju na Bledu. Z ozirom na vsa ta izvajanja ugotavljamo naše stališče, ki smo ga zavzeli takoj po sprejetju ustave v članku »Delo in smotri po sprejetju ustave« v 29. štev. Učit. Tov. z dne 14. julija 1921. Poleg načelnega stališča v tem članku glede šolstva in splošne ljudske prosvete, ki ga v polnem obsegu vzdržujemo, obsegajo tamošnja izvajanja tudi sledeči pasus: »Sedaj še vladajoči individualizem in aristokracija se bo morala umakniti zmagujočim načelom socializma in demokracije in s tem prevratom pride do izpremembe ustave — ko s tem ne bo več ogrožena bodočnost in eksistenca države in ne omajan temelj državne ideje, s katero bo dotlej moral biti prožet sleherni naš državljan. **Šele nove generacije, vzgojene na podlagi zakonov po ustavi bodo zrele za večjo samoupravno ustavo, ki bo sledila sedanji in katero bo narekoval duh modernega časa, duh demokracije.** — Stojimo odločno na stališču razvojnega načela: ničnistalnega, vse se razvija in je dobro le toliko časa, dokler se ne preživi, potem je novo dobro, dokler v razvoju ne propade.« — V 34. štev. Učit. Tov. z dne 24. avg. t. l. pa smo izjavili: »Eno povdarjamo: režim je eno, mi smo drugo; država je za nas nad režimom kakor je bila narodnost za nas nad režimom v Šušteršičevi dobi. Zmagala je narodna ideja tedaj in zmagala bo sedaj državna ideja, katere nositelji hočemo biti mi, in je — Sokolstvo.« — **k.**

— **Pojasnilo.** Prav po nepotrebnem je »Slovenec« s prenagljenim izbruhom porabil in tratil svoj papir glede sprejetih resolucij na Bledu. Pasus tretje točke se namreč glasi pravilno: »...borečim se proti **državi** in dinastiji, naj se primerno nadzorujejo.« Zmota je nastala na ta način, da je poročevalcem časopisov prišel v roke neredigiran eksemplar resolucij, oficijelno sprejete resolucije so bile pa izročene uredništvu našega stanovskega glasila. To pa naj ne bo v preveliko glorijo Slovencu, ker ravno oni pasus ustave, ki govori o šolstvu in prosveti, učiteljstvo v polnem obsegu odobrava in zahteva njega popolno in dosledno izvedbo. Prepričani smo, da ga vzdržujejo vse stranke tudi v načelnem oziru in je klerikalna stranka osamljena v boju zoper šolo in učiteljstvo. — Poročevalec.

— **»Oprode režima«.** Pod tem naslovom je prinesel Slovenec brezstiden napad na napredno učiteljstvo, nad katerim člankom je podpisan z drznim čelom »Slomškar«. Za tem člankom je še drznejši poziv predsednika Slomškove zveze Ivana Štruklja, nadučitelja na Viču, višjemu šolskemu svetu. Ivan Štrukelj je namreč zadnji »hlapec« klerikalnega Šušteršičevega režima, ki je bil protipostavno imenovan od avstrijske vlade za nadučitelja na Viču, ko je že narodna vlada proglasila svojo vlado in avstrijski rablji slovenskega naprednega učiteljstva že niso imeli več pravice sklepati o imenovanjih. Ti ljudje se naravnost igrajo z našo poštenostjo obzirnostjo in lojalnostjo ter izlivajo nainizkotnejšo in najsmradljivejšo gnojnico obrekovanja na svoje predstojnike in napredno učiteljstvo. — Oprode režima! — Ko je tajništvo Slovenske ljudske Stranke izdalo okrožnico v l. 1914, da naj se naznanijo osebe, ki delujejo med ljudstvom »z otrovalnim strupom velesrbskega protiavstrijskega nacijonalizma«: ko se je obračala ta stranka s **tajno** okrožnico do svojih »oprod režima« do svojih »hlapcev«: »da je v tej resni uri v prvi vrsti dolžnost SLS, da obvaruje naše ljudstvo preteče nevarnosti. Obračamo se do vseh naših zaupnikov z nujno prošnjo, da posvečajo v tej zadevi največjo pozornost in o vsem, kar izvedo nemudoma poročajo tajništvu SLS v Ljubljani«: ko je ta stranka pozvala, na isti okrožnici naj se ji javi »kdo je v vašem kraju naročnik kakega takega slabega lista«, med katerimi je bil imenovan tudi **»Učiteljski Tovariš«.** Tedaj je sedel v izvršilnem odboru SLS kot zastopnik »krščanskomislečega« učiteljstva in Slomškove zveze največji oproda najkoruptnejšega režima Ivan Štrukelj in pod njegovim sodelovanjem v tej stranki so se izvrševale najnasilnejše krivice naprednemu učiteljstvu. Učiteljstvo je stradalo, »oprode režima«, predsednik Slomškove zveze Jaklič in njen odbornik Ravnikar sta pa glasovala proti regulaciji učiteljskih plač v deželni zbornici. »Hlapci« in »oprode režima« iz Slomškove zveze so dobivali posebne doklade napredno učiteljstvo je moralo pa stradati. In za te oglodane kosti so izvrševali službo špijonov nad naprednim učiteljstvom: dobivali so te kosti, da so še bolj grizli v življenje in meso svojih naprednih tovarišev. Minula je ta doba! In sedaj, ko je naše hrbtišče še vedno neupognjeno, krive oni hrbte, prihajajo omahljivci, da dobe najboljše službe — in če jih ne dobe, je to zanje že največja krivica! Z drznim čelom prihajajo oni ki imajo še največji obračun za položiti in govore »o režimu«, o »oprodah režima« in o — »hlapcih«. Preveč je obzirnosti do njih, preveč je pravičnosti, zato imajo tako drzno čelo do huiskanja in psovanja! — Pravično bi bilo jih udariti, da bi se zavdali krivic, ki so jih v preteklosti storili drugim. Kar sami hočejo na vsak način dobiti — naj imajo!

— **»Avtonomist«,** filijala klerikalne stranke, »vica« za prestop socijalistov v klerikalno stranko, prinaša v svoji številki istovrsten napad s »Slovencem« na učiteljstvo zaradi skupščine na Bledu. Živeli oprode režima rimskega klerikalizma, živeli hlapci svoje domišljavosti!

— **Prijateljem »Šolskega odra«.** V našem uredništvu se je zglasil ravnatelj mariborskega gledališča **g. Milan Skrbinšek,** ki nam je dal na razpolago svoj spis »Čitanje in deklamacija v šoli«. Ker je smatrati g. ravnatelja Skrbinška kot strokovnjaka v svoji stroki, bodo njegova izvajanja gotovo zanimala tudi naše čitatelje in bomo njegov spis objavili v eni prihodnjih številk, ko nam bo to dovolil prostor. Posebej pa moramo z veseljem objaviti izjavo g. ravnatelja, da namerava v kratkem sestaviti razpravo o »šolskih odrih« in hoče očrtati svoje mnenje in smeri, ki naj jo zavzemajo prireditve na naših šolskih odrih. Gotovo bo učiteljstvo, ki se je v prošlem letu s tako vnemo poprijelo »šolskih odrov« in je tako uspešno izpeljalo to akcijo, pozdravilo z največjim veseljem namero g. ravnatelja Skrbinška. Primerno bi bilo ako bi se okrajna učiteljska društva obrnila na g. ravnatelja, ki bo gotovo dragevolje na društvenih zborovanjih razpravljal o tej temi. S posebnim veseljem pa moramo zabeležiti vest, da namerava g. ravnateli sestaviti seznam literature, ki nam je za »šolske odre« na razpolago. V tem oziru bi priporočali našemu »narodno-prosvetnemu odseku«, da stopi v stik z gospodom ravnateljem in da ta odsek poskrbi za izdajo tega seznama in da se prične z redno izdajo nastopov, iger in spevoiger za »šolske odre« v sporazumu s »tiskovnim odsekom«. Veseli nas, da smo v g. ravnatelju Skrbinšku našli strokovnjaka ki bo z učiteljstvom gotovo tudi vnet in požrtvovalen sodelavec pri umetniški vzgoji in tozadevni prosvetni povzdigi širših plasti našega naroda.

— **Tomanova 40 letnica učiteljevanja.** Prijazni trg Moravče, kjer službuje tovariš Janko Toman nad 30 let je pokazal 30. julija t. l. kako visoko zna ceniti delo učitelja. Torišče Tomanovega dela je bilo v pevskem društvu, gasilnem društvu, mlekarni in posojilnici. Vse to njegovo delo popisati bi bilo preobširno. Posojilniško poslopje sredi trga, najlepša hiša v kraju, nemo, a dosti jasno in mogočno govori: Tu v tej hiši je krona Tomanovega dela. Proslavo Tomanove 40 letnice so vrli Moravčani in sosedje proslavili tako lepo, da se da ista primeriati z najlepšo prireditvijo ne samo v Moravčah, temveč daleč okrog. Dva dni se je raztegnila svečanost. V predvečer so mu vsa društva: Sokol, pevsko društvo, gasilno društvo, Jugoslovanska Matica in velika množica priredili sijajno podoknico z bakljado, obhodom po trgu in s slovesnimi pozdravi in poklonitvami pred njegovo hišo. Pevski zbor je s spremljevanjem godbe dravske divizije zapel pod vodstvom tovariša Germeka A. Schwabovi: »Kanglica« in »Dobro jutro« in Hajdrihovo »Morje«. Na to so se poklonile deputacije pevskega, gasilnega društva, Sokola, Jugoslov. Matice, Samostoj. kmetijske stranke, domači učit. zbor in okrajno učit. društvo, ki ga je zastopal njegov predsednik tovariš Petrovec. Vsakemu pozdravu je sledilo navdušeno vzklikanje stoinstoglave množice ljudstva: Živio Toman! Pevsko društvo mu je poklonilo krasno diplomo in domači učit. zbor tri plakete predstavljajoče v relievu izklesanem v bel marmor: »Trpljenje in osvobojenje treh bratov«. Diploma in plakete so moistersko delo domačega umetnika F. Kosa. Po izvršeni podoknici so se zbrali Tomanovi prijatelji v njegovi hiši. Poleg domačinov so bili gostje iz daljnjega Maribora, Kamnika, Ljubljane. Med temi naš neumorni in popularni kapelnik dravske divizije Dr. Čerin in naša skladatelja tovariš E. Adamič in nadsvetnik Oskar Dev. Med veselim petjem kvarteta bratov Rusov in Toneta Pintarja in raznimi govori je potekel lepi večer v najprisrčnejšem razpoloženju.

Drugi dan se je vršil koncert na okrašenem prostoru poleg posojil. doma. Na vzporedu sta bili s spremljevanjem vojaške godbe Schwabova »Kanglica« in »Dobro jutro«, ki ju je dirigiral z mladeniškim ognjem tovariš Janko Toman. Po izpetih pesmih so se vršile navdušene ovacije pevovodji Tomanu in godba je zaigrala pod taktirko kapelnika Dr. Čerina troimeno himno »Bože pravde«. Zapelo se je tudi »Morje« in še več drugih naših lepih pesmi. Koncerta, ki je bil pri pogrnjenih mizah, se je udležilo nabito polno gostov domačinov in tujcev. Zastopan je bil «Ljubljanski Zvon« in »Glasbena Matica«. Posebno so se odzvali dovariši k Tomanovem slavlju, ki so prišli iz daljnih in bližnjih krajev, da stisnejo zaslužno roko našemu Jankotu. In ob pogledu na tako mnogoštevilno zbrano množico je spregovoril tovariš Črnagoj krepke besede, s katerimi je še enkrat podčrtal vrline Tonove v šoli in izven šole in ki so našle pri navzočem občinstvu krepek odmev. Omeniti moramo da smo bili presenečeni nad okusno prireditvijo koncerta in veselice. Vse priznanje prirediteljem! Tomanova 40 letnica se je vršila takorekoč nedeljivo s 30 letnico pevskega društva, ki mu načeluje vrli posestnik in pevec I. Lavrač. Naj društvo še naprej cvete in naš Janko Toman doživi višji in krasnejši jubilej! — **G.**

— **Tov. Edvard Prinčić,** učitelj v Rožnem dolu je dne 12. oktobra l. 1918 v solunski ofenzivi proti 11. Makensonovi armadi kot jugoslovanski dobrovoljec svojevoljno prekoračil reko Toplico pod ognjem sovražnih kalibrov in prisilil z maloštevilno jedinico k umiku sovražnika, ki je moral izprazniti Niš. — Za junaški in požrtvovalni čin je bil tov. Prinčić odlikovan z redom Belega orla V. vrste.

— **V naš dopis »vštetje vojnih let«** v predzadnji številki so se vrinile nekatere napake in se imajo dotični pasusi glasiti: 1. Dosti teh učiteljev je tedanja Avstro-ogrska obsodila na sramotno smrt na vešalah in na zaplembo eventuelnega imetja... 2. Prizadetim učiteljem se gre za nemalenkostno dobo 6 let (maksimalno vzeto!), t. j. 2—3 povišice... — To naj prizadeti upoštevajo pri dopisu.

—**Razpis službe v Slov. Bistrici.** Tovariše se opozarja na razpisano mesto na petrazredni deški osnovni šoli v Slov. Bistrici. Kompetenčni rok do 24. septembra. Za izvenšolsko delavne tovariše je najti dovolj postranskega zaslužka. Šolske razmere so ugodne, stanovanje preskrbljeno.

— **Javna zahvala.** Tovariš g. Lavoslav Smeh je daroval povodom svoje premestitve mesto običajne odhodnice revni šolski mladeži za šolske potrebščine vsoto 200 K. Za ta velikodušni dar mu izrekata najlepšo zahvalo in priporočata v posnemanje šolsko vodstvo in kr. šol. svet. Sv. Ema.

Pozor! Zvončka št. 8., 9., 10. l. 1921 je prinesla moj prevod srbohrvaške narodne pesmi kraljević Marko i Musa Kesedžija (Kraljević Marko in razbojnik Musa). Kakor sem izvedel nedavno, ugaja ta prevod sestavljalcem raznih šolskih čitank; menijo baje le, da bi se bil moral držati v prevodu originalnega deseterca, torej z odmorom med 2. in 3. stopico. Teh napak ni mnogo. Zato sem jih popravil po omenjenem natisu v Zvončku sam. Ako kdo gg. sestavljalcev še ni izvršil nevšečne remedure sam, izjavljam, da dobi od danes nadalje popravo vseh verzov pri uredništvu Učit. Tovariša. — Ivo Trošt.

— **Nekaj učil.** Vodstvo šole na Vrčicah, postaja Semič ima 8 šolskih klopij, dve tabli, šolski oder na prodaj. Klopi približno za 40 otrok. Dalje ima šola tudi nekaj učil, kakor: Rusko računalo, smolnato pogačo, stekleno palico, lejdensko steklenico, kovinasto kroglico z obročom, heronono bučo, razne retorte, zemljevid: Kranjske, Evrope, Polute, Avstro-ogrsko. Stenske slike: Otok, polotok, jezero morska ožina, pustinje, gorovje, ognjenik, luka. Vse stvari so interesentom na ogled v šoli na Vrčicah pol ure od postaje Semič.

Naše narodno prosvetno delo.

Šolski odri in pevski zbori.

—po **Naši odri. Iz Kovorja.** Tukajšna osnovna šola je pod vodstvom svojega na prosvetnem polju silno marljivega učiteljstva priredila v pretečenem šolskem letu več, prav dobro uspelih gledaliških predstav, ki so napolnile obširen »farovški« pod do zadnjega kotička. Tov. Bertoncelj je z veščo roko prikrmaril do lastne gledališke opreme, se mi zdi da 3 izpremembe, na ta način, da je vse delo izvršil v lastni režiji s pomočjo svojih in tov. Jos. Goriška pridnih rok. Eden je tesal, drugi risal, oder pa je bil v dobrem mesecu gotov. Po zgledu malih izpodbujeni so se vzkorajžili fantje in dekleta ter priredili pod vodstvom učiteljstva menda 3 predstave, med temi celo »Divjega lovca«. Papirnate kulise so že deloma zamenjane s platnenimi ukusno izdelanimi. Šolsko leto je tov. Bertoncelj zaključil z nizom mičnih gledaliških prizorov, ki jih je večinoma sam sestavil, odnosno dramatiziral. »Predice« so zelo ugajale nič mani »Rokodelci«. Igra »Poštenost se je izkazala« je bila igrana prav prijetno in v največje zadovoljstvo vseh. **Tov. Bertoncelj je, kar se tiče gledaliških otroških odrov, priznan strokovnjak in bo na jesenskem zborovanju učiteljstva kranjskega okraja imel predavanje z naslovom: »Šolski gledališki odri«.** Posnemajmo!

Književnost in umetnost.

—k **Nova knjiga za pouk v francoščini:** »Premier livre pour l'enseignement du francais des jeunes fillespar Aneta Potočnik«. Ta knjiga vsebuje prvo stopnjo pouka v francoščini, in sicer oblikoslovje, razdeljeno na 18 lekcij ter 22 beril, med katerimi z veseljem opažamo že berilo o Jugoslaviji in o kralju Petru. Tem berilom odgovaria slovnica, razdeljena na 16 paragrafov in slovarček. Knjiga je prav spretno prikrojena duševnemu obzorju učencev nižjih razredov različnih dekliških šol in zavodov.

Iz naše stanovske organizacije.

Iz glavnega odbora UJU v Beogradu.

Širi program rada na Glavnoj Učiteljskoj Skupštini u Sarajevu. 1. Septembra 19. sednica šireg Glavnog Odbora; 2. U veče 19. septembra drugarsko upoznavanje u bašti sa koncertom vojene muzike; 3. Sutra dan (20. otvaranje skupštine a posle toga svečana manifestacija kroz varoš na grobove vidov-danskih heroja i na grob pesnika Silvija Strah Kranjčevića. Kod prvih govori Milutin Stanković, kod drugoga Josip Škavić članovi Glavnog Odbora uz polaganje venaca na iste; 4. U veče istog dana besplatna prestava u narod. pozorištu; 5. Po podne 21. septembra izlet na Ilidžu i na vrelo Bosne; 6. Zajednička večera 22. septembra u veče. Razgledanje varoši i kulturnih ustanova biće u medju vremenu skupštin. rada. — **Glavni Odbor UJU.**

Iz poverjeništva UJU v Ljubljani.

Glavna skupščina v Sarajevu. — Udeležencem te skupščine, ki se vrši dne 20., 21. in 22. t. m., oziroma predsednikom okraj. društem smo razposlali **legitimacije** našega poverjeništva, ki se z njo vsak izkaže na skupščini, in **izkaznico** za **četrtinsko vožnjo** po državnih progah, ki jo je dovolilo ministrstvo saobračaja z dne 30. VIII. t. l. br. 29.031. Takih formularjev ima še vsak predsednik nekaj na razpolago, treba je samo vpisovati pod ime člana citirani odlok ministr. saobračaja. Kdor ni prejel legitimacije in izkaznice, naj takoj reklamira pri predsedniku okraj. društva ali poverjeništvu, lahko jih pa tudi osebno dvigne pri strokovnem tajništvu. Pripominjamo, da velja ta izkaznica samo **za proge državnih železnic** od vstopne postaje do Sarajeva in nazaj, kar naj vsak udeleženec vpiše v izkaznico. Ta vozna olajšava s 75% popustom velja na ta način, da kupi vsak pri vstopu polovično vozovnico, ki je veljavna tudi za povratek. Zato naj na potu v Sarajevo nikdo ne odda listka ozir. listkov, ker se jih bo do Sarajeva gotovo več nabralo.* Kdor se še ni javil zaradi stanovanja, naj stori to takoj na naslov **Udruženje jugosl. učit., poverjeništvo Sarajevo.** — Narodna Prosveta poroča, da je minister prosvete dovolil vsem udeležencem skupščine dopust po potrebi 17.—29. t. m. s svojim odlokom br. 33.033. Odhod na skupščino ozir. dopust je javiti neposredno svojemu šolskemu vodstvu. Pričetek skupščine je torek dne 19. t. m. zvečer s sejo delegacije. Uro in kraj te seje se določi pri dohodu v Sarajevu. Glavna skupščina se začne dne 20 t. m. ob 9. uri dopoldan v dvorani mestne viječnice (magistrat) in se prihodnje dni nadaljuje.

Skupni odhod iz Ljubljane po državni progi čez Karlovac je v nedeljo dne 17. t. m. zvečer ob 23.22 z glavnega kolodvora. Prihod v Zagreb ob 6.30 zjutraj — **Udeleženci iz mariborske oblasti** uporabijo lahko nedeljski večerni vlak južne proge, ki odhaja iz Maribora v nedeljo ob 23.50 in pride v Zagreb juž. kol. 7.23 zjutraj, z južnega kolodvora morajo **takoj** na glavni kolodvor, odkoder je potem skupni odhod ob 8.01. — Pravico do četrtinske vožnje imajo vsi udeleženci, ki prisostvujejo skupščini, ne samo delegati, morajo pa imeti tudi oni potrdilo, da so se skupščine v Sarajevu udeležili. **UJU poverj. Ljubljana.**

* Izkaznico za železnico mora dati vsak na skupščini potrditi, ker imajo samo tako potrjene izkaznice veljavo za povratek.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

—lu **Prekmurje.** Prazne Vaše proti nam so steke. (Prazne so Vaše proti nam namere).

—lu **F. W. Lp.:** Seznam knjig imate v ceniku Učiteljske tiskarne.

—lu **Za prihodnjo številko** smo morali odložiti nekrolog † E. Žrjavove, Volkova in mnogo drugih dopisov, ker nam je poročilo o skupščini in seji viš. šol. sveta vzelo — kljub prilogi — izredno mnogo prostora.

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl **Nova učna knjiga za petje.** Te dni je izšla Pevska šola za osnovne, srednje, meščanske in glasbene šole I. del. Spisal **dr. Pavel Kozina.** Pevska šola je odobrena in priporočena od višjega šolskega sveta ter se dobiva pri založbi »Jug« v Ljubljani. Cena 9 Din. — O knjigi še izpregovorimo.

Tiska »Učiteliska tiskarna« v Ljubljani.
Odgovorni urednik: Franc Štrukelj.
Last in zal. UJU — poverjen. Ljubljana.